

HÁZÍ KÜLÖNÖS ORVOSSÁGOK,

MELLYEK

Az Orvosok nélkül szüköl-
ködő betegeskedőknek vigasztalására
következő-képpen a' betűk rende-
szerént külön külön .

Nyomtatásfokból , és Írások-
ból fzedettek egyben.

NYOMTATTATOTT

KOLOSVÁRATT Az JÉSZUS Tárfasága A-
kadémiájának Betűivel .1763-dik Elft.

THESES

EX

UNIVERSA PHILOSOPHIA

PERIPATETICO SCOTISTICA

QUAS

ADMODUM

REVERENDO PATRI

HYACINTHO

REITER

Ord. Min. S. P. N. Franc. Convent.

AA. & SS. Theologiæ Doctori, Almæ

Provinc. S. ELISABETH per Hung. Transyl.

partesque annexas Ministro

PROVINCIALI,

ET

COMMISSARIO GENERALIS,

ac Superiori suo dignissimo consecrârunt, &

IN V. CONVENTU CLAUDIOPOLITANO

AD SS. APOST. PETRUM, ET PAULUM

publicè defendendas susceperunt,

Annò 1764. Die Mensis Junii.

VV. ac RR. FF. HILARIUS HUTTA, &

DAMASUS GYÖRI,

Ord. Min. S. P. N. Franc. Convent. AA. LL.

& Philosophiæ Auditores absoluti.

P R Æ S I D E

P. GRATIANO LÁZÁR,

Ejusdem Ordinis, & Instituti.

I.

Philosophiam Peripatetico Scotisticam præ reliquis sectis philosophicis amplectimur, & II. Secundum omnes suas partes esse Scientiam simpliciter speculativam cum Scoto defendimus. III. Habitus Logicæ Docentis & Utentis est realiter indistinctus IV. Pro Objecto attributionis considerans modum sciendi ut sic. V. Datur Ens rationis formaliter tale habens esse objectivum in solo intellectu creato, nec aliud esse habere potens; VI. Sicut & Universale Metaphysicum unum unitate formali, & commune per Indifferentiam negativam. VII. Universale Logicum manens in actuali prædicatione de subjecto singulari adæquatè dividitur in quinque Prædicabilia, ex quibus VIII. Nec Genus in unica specie, nec species in u-

nico Individuo, reliquis repugnantibus, conservari potest. IX. Præter Distinctionem realem strictè talem, Formalem ex natura rei necessariam esse, ipsa ratio demonstrat, ex qua X. Præcisiones objectivas deducimus. XI. Dantur Accidentia absoluta realiter distincta à substantia, realem & propriam habentia existentiam, de quorum essentia est inhærentia radicalis. XII. Veritas Propositionis formaliter consistit in conformitate; falsitas verò in difformitate cum objecto, illaque competere potest primæ Mentis operationi, non verò hæc XIII. Propositio de futuro contingenti absoluto est determinatè vera, vel determinatè falsa XIV. Datur scientia de novo acquisita, non quidem de rebus omnibus, nec ad ejus acquisitionem est necessarium generale dubium Cartesianum. XV. Dari Ideas Innatas negamus. XVI. Hoc Cartesianum: *Ego cogito ergo sum*, vel *Quidquid in Idea clara & distincta rei alicujus comprehenditur, id de ea re potest affirmari* non potest esse primum & infallibile cognitionis Principium; sed tale est hoc: *Impossibile est idem simul esse & non esse* XVII. *Physica* pro objecto attributio-

nis speculatur corpus naturale qua tale ,
 XVIII. De cujus Principiis Systema Peri-
 pateticum optimum censemus , adeoque
 nec Parmenidi , nec Melisso , nec Pytago-
 ræ , nec Empedochi , nec Anaximeni , Hæ-
 siodo , vel Alchimis adhæremus. XIX. Com-
 positum substantiale physicum realiter di-
 stingui à suis partibus simul sumptis & u-
 nitis subtilis ratio Scoti clarè defendit:
 XX. Implicat creatura perfectissima , sicut
 & Infinitum Categorematicum ; Unde
 XXI. Continuum componi ex partibus in-
 infinitum divisibilibus negamus. XXII. Non
 datur nec dabile est vacuum Coacervatum ,
 vel disseminatum. XXIII. Descensus gra-
 vium nec ab uncinatis Gassendi Atomis
 à tellure emissis , nec ab ætheris , vel æ-
 ris crassioris pressione formaliter repeti po-
 test ; sed immediatè ab ipsa gravitate in-
 trinseca. XXIV. Causa inchoati & conti-
 nuati motûs projectorum nec est aëris re-
 currentis impulsus , nec ejus elaterium ,
 nec commotæ Epicureæ Atomi , nec Carte-
 sii lex generalis ; sed impetus à movente
 projectis impressus. XXV. Mundus hic
 non fuit ab æterno , imò nec potuit quan-
 tum est ex parte termini creationis sive

quo ad entia permanentia, sive successiva, sed in tempore sex realium dierum spatio, & probabilius in vere creatus est. XXVI. Hypothesis Cartesiana de mundi systemate nulla ratione fulcitur. XXVII. Rejecto systemate Nicolai Copernici sinceræ veritati adversante, & nec per modum Hypothesis defensibili, sicut & Claudii Ptolemæi; Ty-chonis Brahæi probabili ratione amplectimur. XXVIII. In Luna vel aliis astris dari maria, animalia, aut homines, ratio non evincit nec experientia probat. XXIX. Utrum Cometæ sint meteora, aut verò de numero planetarum mundo cœvi? sit problema. XXX. Lux non est substantia à corpore lucido effluens, nec pura modificatio corporis diaphani; sed est qualitas absoluta. XXXI. Elementa solum virtualiter manentia in mixtis excepto igne etiam in propriis locis gravitant. XXXII. Effectuum in Recipiente produci solitorum, sicut & elevationis liquorum in Tubis Torricellianis causa efficiens repeti potest ab aëris elate io. XXXIII. Qualitates contrariæ primæ in quibus possibile est temperamentum ad pondus, possunt supernaturaliter se compati in eodem subjecto. XXXIV. In-

tenso

tenſio qualitatis formaliter conſiſtit in ad-
ditione gradus ad gradum; rarefactio verò
in majori extenſione locali; non verò in
ingreſſu corpusculorum, vel vacuolorum
dilatatione. XXXV. Non omnia generantur
ex femine. XXXVI. Plantis ineſt vera ani-
ma tamquam forma abſoluta diſtincta à
mechanica affectione. XXXVII. Bruta non
ſunt pura automata, ſed habent veram a-
nimam ſenſitivam, materialem diviſibilem
ex natura ſua mortalem. XXXVIII. Sen-
ſus externi non conſiſtunt in ſolo tactu,
ſed verè effectivè concurrunt ad ſuas ſen-
ſationes. XXXIX. Qualitates ſenſibiles
realiter inſunt objectis, adeoque non ſunt
puræ modificationes ſenſuum. XL. Anima
rationalis eſt vera forma abſoluta ſubſtan-
tialis ex natura ſua immortalis. XLI. Ver-
bum mentis eſt ipſa intellectio producta
per dictionem. XLII. Intriſeca radix li-
bertatis eſt indifferentia ipſiusmet volun-
tatis. XLIII. *Metaphyſica* pro ſuo obje-
cto reſpicit Ens reale ſtrictè ſumptum,
quod XLIV. Dicit conceptum unum tam
formalem quàm objectivum univocum Deo
& Creaturæ cum quadam analogia. XLV. Pro-
prietates Entis ſunt tantùm tres Unitas,
Veri-

Veritas, & Bonitas, XLVI. Essentiæ rerum sunt immutabiles ex se ipsis, non verò ex solo decreto DEI, ut somniavit Cartesius. XLVII. Possibilitas rerum Logica habetur formaliter ex se ipsis, objectiva autem ab Omnipotentia DEI. XLVIII. Essentia ab Existentiâ distinguitur formaliter ex natura rei. XLIX. Subsistentia creata in rigore accepta consistit in duplici negatione actualis, & aptitudinalis communicationis alieno supposito. L. Angelos existere Fides docet, ratio svadet, sed non demonstrat; at DEUM existere ipsa ratio naturalis ex rebus Creatis deducta evidenter evincit.

Cui

S. L. H. V. E. G.

H Á Z I

K Ü L Ö N Ö S

ORV OSSA G O K.

A

Ágyék, és Fartsok fájéfról. A' Tyúk tojás székét, fa-olajt, mézet, ószve kevervén, kend szent János fuvének lapújára, 's úgy raggasd az ágyékára, 's fartsokára.

Álomtalanságról. Hogy a' beteg jobban aludgyék Saláta magot, és Mákot vízzel jól ószve törvén kótsék az homlokára. *vagy:* A' fejér Temjént, és Baratzk magot tórd egybe egy kis etzetbe, 's kósd az homlokára. *vagy:* Két Lentse szemni *Opiumot* (az az mákból fatsart levet) tsinály éget borban egy pénz árúban, 's egy kis nád mézet is

téven belé, hogy ize légyen, 's ad meg innya, el-alufzik.

Arany Érről. *Ha folyó:* Erős meleg Téglát tégy lyukas szék alá, és egy néhány tsep erős etzetet reá tsep-pentvén ully reá, magad bé-takarván, fustöld, ha meg rekett meg - nyittyá.

Ha pedig vak: Végy Eper vizet, Petrefelyem vizet, és Bab-virág vizet, egy arányú mértékben ezeket ószve töltvén, vagy három tsep fenyő olajt is köziben töltvén, meg kell innya.

vagy: Az Arany érnek ki járásáról a' Lopó Töknek levelét, mikor leg jobb erejében van zöld-korában meg-fzedvén, és szárasztván törd - meg mennél apróbban, és fzitáld - meg kétször - is, az után fa olajjal meg kenvén az arany eret, egynéhányszor hintsd azzal a' porral, mindenkor a' kenés után bé - mégyen, 's meg sem rekefzti. *vagy:* Szedgy palagi Rosának gyükerét, és meg főzvéen borban, azt igyad, vagy fű-téj módon, vagy más kulömben. *vagy:* Fejér mályvának, Mályva Rosának levelét 's virágát, Len magot, Szék - fű virágát, és

Kapor magot téjbe erőssen főzz - meg , 's annak párájával párollyad lyukas széken. *vagy*: Márts belé gyenge ruhát 's tedd reá , vagy ülly reá melegen. *vagy* : Ókór fark kóro levelét 's virágát , Sóm kórót , Szék - fü virágot főzz - meg téjben , márts ruhát belé 's melegen tedd reá. *vagy*: Süsd meg zfarát - nak vagy - is parás alatt a' veres hagy - márt , 's meg - tisztítván új vajjal erőssen ófzve törvén kennyék vele ez mind daganattyát lohasztya , 's mind fájdalmát enyhíti. Lásd Párispápaít a' súlyrúl. f. 198. &c.

Arénáról. A' Tál mosó fűvet vag - dald ófzve , és fű - téj módgyára azt i - gyad. *vagy*: A' Petrefelyem vizet 's igen jó innya. *vagy*; A' Fekete Ret - ket reszeld - meg 's annak levét ki - fatsar - ván estve 's reggel azt igyad , a' mellet a' petrefelyem levelét forró vízzel öntsd - meg , és egy kis irós vaját belé tévén kósd bé az óledet. *vagy*: A' Tűpkét meg - fzedvén tedd egy pohárban 's arra tölts bort , úgy hogy a'kit reggel bé - áfz - tattál estve idd meg , és a' kit estve bé -

ásztatzt reggel idd meg. *vagy:* Jó a'
 Rák ízemet - is estve 's reggel meg - tör-
 ve pálinkában innya. *vagy:* A' Kakuk
 fuvet meg - főzvéen estve 's reggel innya
 igen hasznos. *vagy:* A' Mályvát gyö-
 kereftől meg fzedni , 's abból főrdöt
 tlinálni , 's abban főrdeni, ólét-is petrese-
 lyem helyet véle kötni. *vagy:* A' Birs-
 alinát meg - szárasztván törd meg mint a'
 borsot , 's végy fekete retket meg reszel-
 ve , 's hintsd - meg a' birsalma porával ,
 és arra pálinkát töltvén , azt igyad.
vagy: Kilentz Egér ganéjt borban vagy
 vízben adgy - bé. *vagy:* Törj mosárban
 fejer veres hagymát , és annak levét ki-
 nyomván , úgy a' Tzitromnak - is levét
 hasonló mértékben véle elegyítsd ószve,
 egy egy kalánnyit végy bé. *probatum.*
vagy: A' Tsipke gyümöltsót fzedd - meg,
 és meg szárasztván 's porrá törvén , két
 's három kés hegynyit estve 's reggel
 szárazon végy - bé. Ha pedig ez lem
 indítaná meg , tizen - két vagy tizen - há-
 rom tsep terpentina olajt igyál meg pá-
 linkában vagy a' miben tettzik, meg - in-
 dittyá *prob.* *vagy:* A' jó - féle kauna
mosó

mosó fűvet fű-téj gyanánt meg-főzvé-
a' levében tégy tört rák szemet, 's kets-
ke rágó fa gyümölcstének a' sárgáját, ki-
mosva, meg-szárasztva és meg-törve,
úgy innya. *prob. vagy:* A' Mészet tedd
egy fazékban, 's töltsd vizet reá 's fel-
kevervén ha meg higgad melegítsd-meg,
és márts ruhát belé 's azon melegen kösd
a' vesére. *prob. vagy:* Nagy bóldog,
és kis Afzfzony nap közöt szedd meg a'
szórós Baratzk levelét, és a' Mályva
rósa virágát, 's szárasd-meg árnyékon,
fű-téj gyanánt azt igyad, nád mézzel.
probat. vagy: A' Fejér mályva gyüke-
ret főzd-meg jól tiszta vízben, és gya-
kran ázt igyad, és a' petrefelyem gyö-
keret meg-afzalván 's porrá törvén azon
vízben egy egy kés hegynyit estve reg-
gel végy bé. *vagy:* Az Aranyka nevű
fűvet, mellyet fetske fonálnak-is hiv-
nak, főzd meg kenyér haj alatt 's azt
igyad, ez fel foly sűrűséggel Tsalánra,
Lenre, 's Burjánra &c. *prob. vagy:* A'
Pap erfény (mellyet másképpen ne-
veznek mások) fűvének veres magvá-
ból kilentz szemet főzz meg borban, 's

azt idd meg , meg szűnik. *vagy* : A' fenyő fának a' gyümölcset , mellyet fenyő - fa almának - is hívják , a' melly a' nagy fenyő fákön terem , vágd vagy három felé , és főzd meg jól vízben , és igya a' beteg *Herbate* modra napjában háromszor - is , egy kis nád mézet - is tehebelé : próbált hasznos orvosság az áréna ellen.

Afszöny emberek nyomorúságiról 's bajokról. A' melly vífélős Afszönyo fejer tisztulás van , vegyen fejer Egerfarkat virágostól , aszallya meg az házban , 's porostól szedgyen pókhállót , egygyüt ezekkel fustólye magát , megállittya. *Ha a' természet nintsen rajta , 's bolnap szeréut nem járja ;* Vegyen *Tormát* egy jó marokkal , mossa meg , 's törje meg , és tegye borban két ittzés tsúporban , 's tartsa harmad napig , az után fatsarja - ki ruhán által , 's azt igya este 's reggel. *Ha teje el - vész.* A' Borzafának gombáját , aszallya meg 's törje meg és borban igya meg , elég teje léfzen. *Ha a' Sz. János fűvét meg iszsa azon haszna léfzen.* *Ha nebezen szűl.* Fekete

kete Ürömről igyék. *vagy:* A' fejeér
 Liliomnak sárgáját, afzallya meg, 's tör-
 je meg, 's azt igya. *Ha teje nintsen.* Lőj-
 jenek egy Szarkát, 's az agya vele,ét
 vegyék ki, szárazszák-meg 's törjék-
 meg, és piritot kenyérre hintvén egye-
 meg *prob. vagy hogy szaparodgyék a'*
steje. Vegyen kapor magot, szárazszá-
 meg, 's törje meg, és a' levelével egy-
 gyut Lentse levelen erőssen forallya meg,
 's meg szálván azt igya. *Mikor sok a'*
teje. A' Ruta magot jól meg kell főzni
 mig olyan lesz mint a' kása, bor etzet-
 be, és gyenge meleg ruhára tévén em-
 löire kösse, és ott tartván egy kevésbé,
 meg-apaszttya. *Ha Mitrúja le-szállott:* A-
 piumot az az Vad petrefelymet, Majo-
 ránnát, szarka-lábat, Ürmöt, egygyut
 főzze meg borban kenyér haj alatt, tim-
 söt-is tévén belé, azt igya. *Ha meg-*
hólt benne a' gyermek. A' Farkas almá-
 nak a' gyökerét főzze meg borban Myr-
 hával 's borsal azt igya. Havi kórságot,
 ben szorúlt Mátrat, meg-hólt gyerme-
 ket ki-hoz.

B.

Béka vagy kigyó a' kiben vagyon. A' pallagi Rosának a' tövét, és kőrösfafa külső haját, fekete Rutát etzetben kenyér haj alatt főzze meg, 's azt igya. *Trágus írja:* hogy a' Pápa funek succusával vagy-is vizével egy gyermekből a' kigyót ki üzte, hogy innya adta. *vagy:* A' Dió-fa gyökerének hámozd le az haját, 's törd meg, és borban 's etzetben főzd - meg keményen kenyér haj alatt míg fele el-apad, és két nap se ne egyék se ne igyék, és mikor már jól meg-éhezett add meg innya, ha száz lesz - is benne ki okádgya. *Béka, Kigyó, vagy egyéb ferg a' kiben vagyon.* A' kék kikirtsénnek a' tövét fejr borban főzze-meg, és étel előtt igya meg, meg öli benne. *prob.* ha nem hiszed, öntsd valami békára vagy kigyóra, meg öli 's el-szaggattya előtted. *vagy:* A' Lónak a' tajtékát a' maga vizelletével ószve kell keverni, azt kell innya adni, de akkor fordóben ülljön. *vagy:* Rutát, uti füvet, fekete Űrmót, Atratzelt (mellyet matska

matska méznek - is hívják) kenyér haj alatt főzd meg jól, és azon kenyér háját add meg enni, 's az alatt tégy mást reá: De a' vizét - is hidegen hadd igya. *prob. vagy:* A' Szamárnak vizelletét tejével egygyüt földőben add meg innya. *vagy:* A' Rutát, uti-fuvel, Borostányt, és Tyúk ganéjt tórj egyben, és ezeket egygyüt bor etzetben add meg innya, meg őli benne. *prob.* Ezek ellen mikor valaki le-fekszik foghágyját egyék.

Békát a' ki iszik. A' Kőrös-fának vegye vizét, 's azt igya.

Békája a' kinek nyelve alatt vagon. Tórje meg a' borsot, és abban album græcumot az az fejer eb ganéjt, és tim-sót, és a' békáját metéllyék - meg 's azal porozzák untaian. *prob.*

Béle a' kinek le-jár. Vegye a' szarka lábat, és főzze meg borban kenyér haj alatt, és azt kell innya adni reggel éhomra mikor a' béle fel-megyén, meggyógyúl. *vagy:* Koplaltasd meg magadat erőssen, 's feküdj hanyat, és igazítsd helyre, az után, hogy fel-megyén;

az helyét kend meg mézzel , és hintsd-
 bé alabástrom kövel , és kösd -bé borba
 főtt fekete Ruta levelével , 's tartsd raj-
 ta, harmad napig meg-gyógyúl. *prob.* ha
 szinte tiz esztendő s volna -is. *vagy:* Ti-
 zenkét erdei tligát törj -meg óh -hájban,
 's kend flastrom módgyára ruhára , és
 kösd -fel vánkossal igen használ , fa-olaj-
 ban meg - főzni és úgy flastrom módra
 fel-kótni ruhátskán igen jó. *vagy:* Törj
 őszve eleven tligát 's kösd a' feje lágyá-
 ra , és a' fekete Nadály füvet törd ősz-
 ve kösd a' derekára , fel -huzza a' bélit.
vagy: Ha még tsak az öleben szállott ; és
 a' lába közé le nem ment. Tyuk tojás fe-
 jérében tört tejént keverjen , és minek-
 utánna fel -keneti , ruhára kenvén kösse
 az ölére 's úgy hordozza vagy két nap.
 Gyermeken próbált orvofság. *vagy a'*
Gyermeknek: Vad petrefelymet vajás viz-
 ben meg kell főzni s. a. a' tókótskéjére,
 's ágyékára kell kótni.

*Belső résznek romlásáról. Ha valabon-
 nét valaki le -esik , és egyéb belső romlá-
 sokról -is. A' közönséges Mályvát főzd-
 meg fű -táj gyanánt azt igyad , estve ,
 dél-*

délbe, 's reggel ha ki telik nád-mézzel.

Belső hályogról. Végy egy új mázos fazékat, 's belől kend meg mézzel, és az hol nagy veres hangyák vannak ásd-bé a' fazékat egészen a' szájá-ig, és minek -utánna bővséggel a' mézre belé mennek hirtelen tégy rá földöt, és sárral tsak hamar tapaszd-bé, az után ásd-bé ímét a' földben egész a' szájá-ig a' fazékat, mindenestől azon bé -fedve alatta egy kis katlankát hagyván, 's rakj tüzet alá, és minek -utánna meg -főnek az hangyák, a' melly olaj marad a' fazékban abból töltsön, avagy kenye tollú szálon a' szemét meg -gyógyúl. probált dolog olyan -nal, a' ki három esztendeig nem látot, tiszta lévén pedig kívül a' szeme, mint -ha femmi baja nem lejt volna.

Birs almát hogy esztendeig -is megtartsd zölden. Ritka bor sópróben tedd egy tiszta átalagotskában meg áll esztendeig -is zölden. Minden -féle gyümölcsöt fokáig meg -tarthatz ha a' maga levele közé olyan helyre téfzed, hogy a' szellő érhesse.

Bibirtsós vagy fakadékos orczáról.

Egy marok bor-követ (*Cremor Tartari*) mint egy meszszelni, vagy jó pohárni éget borban kell meg-élesztetni, és azzal gyenge ruhát belé mártván kenni. *vagy:* A' Pap fajtót a' Mályváról fzedd-meg, és sótalan iros-vajban főzdmeg, azzal kennyed, de ha pap fajt nintsen a' mályva gyökerét kell fzedni.

Bor utálásról. A' Fetskének vedd ki mind a' bélit, gyomrát, 's a' többit aszald-meg, 's törd porrá, és ad meg innya borban; de ő meg ne tudgya mert hóltig ellenséged léfzen.

Bűdös Szájról. A' Zsallyat, uti fűvet, Isópot, szekfűvet, tejer borban erőssen meg kell főzni 's azt innya.

Bűdös bor ellen. Sus meg-egy darab petsenyét jól meg sózván, ted-bé az aknáján, 's tartsd ott 4. vagy 5: nap, 's ki-vonnya. És ha még érzének rajta ísmét azt tselekedd.

Bűdös avagy Patatzk féreg ellen. A' melly edénybe fejeríteni való meszet, vagy agyagot áztat valaki, tegyen közibe ember tsontot-is egy darabot, hadd ázza-

ázzanak egygyút, az után fejeřitse az házat el-kell vefzni. *prob.* de leg-alább hufzon négy órá-ig ázzanak egygyut.

C.

C*Anchusról vel morbo Gnoraico.* Can-
 chus az : midón a' férfi mag meg
 fzorúl a' ízeméremben, és ki nem mehet-
 vén, ízintén mint az Áréna fzorongat-
 tyá az embert nagy kinokat ízerezvén.
 Ennek orvóííági ezek : végy két vagy
 három olyan tojáíínak az haját, mellybül
 Cíírke ki-kólt, és azt meg-tórvén 's
 meg-íízítálván pálinkában igya meg a' be-
 teg. vagy a' Patikából végy *Balsamum*
Caparivét, 's nyoltz nap éllý véle: Elsó
 nap pálinkában reggel végy öt cfeppet,
 estvére tízet , más nap reggel tízen ó-
 tót, estvére hufzat, és így mindenkor
 óttel ízaporítván: midón negyvenig fel-
 még , az után mindenkor alá ízály ót-
 tel fogyatván. És mikor megént tsak
 öt marad, íísmét az elsó mód ízerént
 meny fellyebb fellyebb &c. meg-gyó-
 gyúl. *prob.* vagy : Fózd-meg a' fejeír
 Úrmót

Úrnót borban kenyér haj alatt azt igyad. *vagy*: A' sárga gyopárt - is akár borban, akár vízben meg - főzni 's azzal élni hasznos, ez a' sárgaságról - is igen jó.

Csecs bimbó Dagadásról. Törd-meg a' Téglát, 's forró vízzel meg öntvén kend kék papirofra, 's flastrom módgyára kössed. *vagy*: Fige madár fészkevel füstöld. *vagy*: A' Tég fuvet főzd - meg téjben azzal kössed. Ha sebes, Dió olajjal kenegessed. Jó tsak téntával - is kenni, 's téntás ruhátskával raggatni.

Csecs Dagadásról. A' Keferu lapu gyökerét főzd - meg édes téjben 's azzal kössed, ki - fakaszttya. *Csecs meg - keléséről, 's hővezéséről lásd Vérkeles.*

Csipás szemről. Főzd - meg a' Rósat vízben azzal mossad. *prob.*

NB. *China* nevű orvasságot bé nem kell venni, mert ha egy nyavalyát meg gyógyít - is, mást gyakrabban haláloft valamelly tagjában az embernek okoz.

Csont, és egyéb testnek fájdalmi ellen: A' veres hagymát meg - kell tisztítani, és kereken meg - metélni, egy tálban rakni,
erős

erős sópró éget bort reá tölteni, 's meggyújtani, mikor félig az ereje el-égett a' fájdalmas karját vagy egyéb részét jó melegen meg-kenni, és a' vére hulló fűvet borban meg kell főzni 's ki fatsarván jó melegen reá rakni 's jól bé kötni, napjában háromszor. *prob.*

Csómór ellen. Hagymát kell megtörni, a' levét ki-fatsarni, 's azzal kenni, erről többet nem irok, mert a' Magyarok ennek orvoslását jól tudgyák.

Csuklisról. A' Birsalmát vízben főzd meg erőssen, 's azt igyad. *vagy:* Erőssen meg-kell ijeszteni, hogy vére fel-indullyon 's áterálodgyon ijedtében, vagy haragjában. *prob.*

D.

D*Agadásról.* Az ház oldaláról vakarj agyagot bőven, és meg szítálván gyürd ószve etzettel, 's azzal kend-bé a' dagadást, és ha meg-szárad 's magától le-hull, másodszor, és harmadszor-is *&c.* *vagy:* Szedgy vizi Tököt gyökereftől szárástól, 's levelestől, főzz főrdöt,

dót , mikor hatodikszor fürdesz , akár mitsoda daganat légyen , le - mégyen.

vagy: Más aprolékos daganatok ha etzettes korpával bé - köttetnek el - mulnak.

vagy: Ha a' daganat láb ízár útésből *vagyon*: és ki sebefedik , végy fejér plajbázt 's meg - törvén mint a' Lifzet , bortsásd - fel fa olajjal , 's kend kék papirofra , azzal raggasd. *pr.* *vagy*; Végy

Glétet , 's azt jól meg törvén erezd fel erős bor etzettel , 's kend - bé véle.

vagy: A' *Dagadás* ha sértéstől , karczolásól , *vagy* szúrásól *vagyon*: A' sárga

Tök béivel , husával kösd , meg - gyógyúl , mind fájdalmától , sebetől , Daga-

dásától. *prob.* *vagy*: Jó a' szöllő levelet - is idejében meg - szedni 's el - tenni ,

's borban mikor kivántatik meg - főzni , 's egy fél - tojásni irós vajat belé tenni ,

's azzal rakni 's kötni. *vagy*: A' Kender magot meg kell törni , meg - szitálni ,

egy tsupor etzetben meg - főzni , borsot , 's sáfrányt bőven belé tenni azzal kenni.

Dagatt lábról. A' Kender magot párafon tórd - meg 's lágy meleg etzettel

elegyítsd , *vagy*, erezd - fel 's azt rakd
reá ,

reá , 's felyül ruhával kőssed hogy le ne hulljon. *vagy* : Ha kőszvénytől *vagy* : Szedgy Nadragulya gyökeret (mellyet nagy funek - is hívnek) 's azt vagy fejsze fokkal tórd - meg , vagy reszeld - meg 's tölts reá erős éget bort , és ha megéled 24. óráig , az éget borral mosd , a' gyökerével kőssed : *pr.* Er. ról azt tartják némellyek , hogy ki szakasztákor vagy ki ásákor a' földben maradt gyökerére , egy kis sót kell tenni , és egy kis fehér kenyeret , mert annak a' kit el - víznek nem lesz olyan ereje. Ezen gyökeret jó meg - törve csak fa olajjal - is fel - erefzteni , 's meg - éllefzteni az az *macerálni* , 's tűznél kenni , 's béitatni. *vagy* : A' fekete Nadálynak gyökerét frissiben reszeld - meg , vagy fejsze fokkal tórd - meg , édes téjben hányván főzd , míg olyan lesz , mint a' pép , és a' mint el - álhattya melegen ruhára töltvén a' betegre úgy kősd , akár Derekában , akár tsipőjében , akár lábában legyen a' Daganat , vagy kőszvény , ezt pedig mennél gyakrabban , 's annál jobb , ha hatszor , héttyszer - is egy nap a' meg

hülés után. *vagy*: Jó a' sópró éget borban izappant vakarni, 's a' tüzön benne el-olvasztani 's úgy két rét ruhát belé mártani, reá kötni estve 's reggel: ez használ a' kószvényes dagatt lábnak - is.
vagy: A' Galamb ganéjnak fejerét főzd meg etzetben kósd reá. *vagy*: A' Fejér Mályva gyökerét vagdald-meg, 's tórd-meg, és flastrom módra ruhára kenven kósd reá.

Derek fájásról. A' földi Tókót, fekete Nadályt, árva tsalánt, eb-kaport tórd öszve, hájban rántsd-meg, 's kósd a' Derekára flastrom módra (A' fellyebb irt Fekete nadály készítettése-is jó erre)
vagy: Éget borban bétsi izappant kell metélni bőven, 's meleg helyre kell tenni 'sha el-olvad osztán benne, ezzel kell a' Derekát kenni. *vagy*: Angélika fűnek a' gyökerét kell bőven szedni, 's azt meg-mosván egy darab ó hájjal meg-tórni 's egy Tyuk tojást-is kell hájastól tenni. Az után ketske tejet kell egy fazékban meg-forralni, és Len magot meg-száraztván, 's tórvéu, szításván, ugyan abban a' téjben mint a' kását

sát meg-főzni, és a' meg-tört félyül meg-irt eszközt egy tálban tévén, a' téjben főt len magot reá tölteni egy kis Kos lisztet-is köziben tévén elegyíteni, és egybe törni, mint egy pogátsát, vagy flastromot, 's úgy Derekára kötni, ezt háromszor egy-más után kell tselekedni, harmad 's harmad napig hordozni.

Dobos vagy fel-fualkodot hasról. A' vad Petrefelyemnek, 's Liliomnak magvát főzd - meg vízbe, add innya. *vagy:* Végy elsőbben gyenge purgátiót melly az hasat meg-nyissa. Azután egy gömbölyeg, sikos, síma, 's mint a' nyakas körtvély olyan Sártókot, mellyből a' régiek szoktak tobákolni, annak bélit ki hányván estve töltsd-meg ferrel, 's éttzaka benne álván reggel idd-meg, purgályn a' dobofság meg-szunik 's ha vízi betegség lesz-is el-múlik.

Dűbös Eb fűvájáról, vagy marájáról. A' popiümnek vizét add meg-innya, ki vizelli. *vagy:* Egy jó Diónyi savanyú kovászt egy pohár vízben jól el-oszlatván add bé innya. *probat.* Lehet ezt kétszer 's háromszor-is próbálni.

Dübödésről. A' Kőrös-fa férget ,
Isten tehenét , vad , vagy szelid petrefe-
lyemmel főzd-meg jól , és hidegen add
innya.

E.

EGésről. A' fejer mézet egy meden-
tzébe kell tenni , vizet reá tölteni ,
fel-habarni , a' tajtékát le- vetni , azután
rófa vizzel , tyúk-tojás fejerével , 's bé-
tsi olajjal ófzve keverni , 's azzal kenni.
vagy: A' Juh , avagy ketske ganéjt meg
kell aszalni , 's porrá tenni azzal hinteni.
vagy: Kend-meg fa olajjal , 's hintsd-
meg szitált gléttel , mellyet ruha által
kell meg szitálni , hintsd-bé egy néhány-
szor. *vagy:* A' sárga agyagot keverd
egybe téjfellel , és azzal kösd-bé , vagy
fa olajos ruhával kössed. *Ha forró viz-
től történik:* A' borza fának zöldgyét le
kell vakarni , friss lros vajba meg-főzni ,
's egy kevés égett timsót-is apróra tör-
ve belé tenni , a' sebet véle kenni. E'
mellet a' mint a' seb hozza magával egy ,
vagy két tojáznak a' sárgáját ki vévén
tisztá

tífta buza líft lán líftével víz nél-
 kul gyúrd ófzve, 's pogátfa formára tí-
 nálván parasában jó keményen súsd-meg,
 azt kéffel vakarván mint a' líftet a' ke-
 nés után, vagy a' kenéfre hintsd reá, 's
 le sem kell egyfzer-is tórní vagy va-
 karní a' febról, hanem mindenkör rajta
 hagyní, és arra mindenkör újra, kenní
 's hintení mind addíg míg magától meg
 hafadoz, és le kezd hullaní, akkor le
 hullással bé-is gyógyúl, 's helye sem lát-
 tzik az égésnek. *prob. vagy: Égésben.*
 Ó - hájrat Téjfellet 's tyúkmon székível
 tórní ófzve, 's azzal kend, mind hívesít,
 's mind a' fájdalmat enyhítí, jó tsak tén-
 tával-is kenní. *vagy: A' meg hántot*
 Hárfat főzd - meg téjben erőssen, 's az-
 zal mofsák gyakorta. *vagy: Főzd meg*
 a' Rákot erőssen, annak levében erefz
 vaját, igen jó kenní, kivált - képpen a'
 puska por égette réfzt. NB. Az égés
 után a' melly var következik nem kell
 erővel le vájni, hanem vajás meleg bor-
 ral kell gyakran mofní, és nyomogatní
 míg magától a' var le esík.

Emlő meg - kelésről. Kámfort, Rófa vizet, egy kis *bolus Armenusi*, elegyits el, és a'zal kósd. *vagy:* *Mellilot* nevű flastromot végy a' patikában, azzal háromszor 's négyszer kend - meg ; vagy ragasd - bé, ha nem régi, el - ofzlattya. *vagy:* A' fejtér *Mályvának* gyökerét főzd meg édes téjben flastrom módgyára ragasd reá (vagy nyárban a' levelét - is lehet) ki fakasztya. *vagy:* Ha férfin van, A' fok - hagymát törve, és borsot mézben kell keverni 's azzal kótni 's raggatni. *vagy:* Ha kisded gyermekén van ganéjával kell kótni. *vagy:* A' melly *Azfzonymnak* emlője meg - kél. A' vad petrefelyem levelét, és tsuda fa levelét (mellyet néhol pattyantónak hívnak) ófzve kell tórni vajban, és egy tsoporban meg - főzni, úgy az emlőjére kótni, meg - fakasztya. *vagy:* A' közönséges *Mályva* levelét téjben főzzék meg, mig olyan lesz mint a'pép, azzal raggassák, és ha egy meg - hül, mindgyárt mással kófsék. *prob.* lásd *Vér kelés.*

Emésztés ha nem lehet Gyomorban. A' zsállját aprítsd egy edényben, és vefs
szere-

szerecsen dió virágot belé, főzd-meg kenyér haj alatt erőssen, az után szurd-meg, 's ad innya.

Er vágófról. Ha érvágáskor a' vért meg nem állithatod, tégy reá egy garast. *vagy* pedig fa olajjal kend meg, megállittya.

Értlenségről. A' veres hagymának vedd ki a' völgyét, tégy fenyő-viaszfát belé, 's tedd a' tűzben hadd süllyön meg, 's kösd a' köldökére. *vagy:* A' szent György fűvét aszalva tórd-meg, add emni Tyuk-tojásban.

Étel nem kívánásról. A' kék Liliom gyökerét vagy levelét tórd-meg, 's főzd-meg egy Tyuk-fiat kénesóval, 's annak a' levét reá töltvén fél nap tartsd rajta, az után szurd-le 's idd melegen, feküdj le 's takard-bé jól magadat, az után ehetel mint más ember. *vagy:* A' *Centauriát* az az; föld epe fűvét főzd-meg etzetben, és jó melegen vagy két nap estve 's reggel igyad, ez még a' vesédet is meg-járja, gyomrodot meg-tisztittya tsudállatosan.

Étetéfről. A' kutya téjnek 'gyökerét ásd - ki, tórd-meg, és vízben add innya. *vagy:* A' kőménynek tórd-meg a' magvát add meg-innya borban, meg-gyógyúl. *prob. vagy:* A' Pápa fuvet, főzd meg borban és azt igya háromszor éhokra. *vagy:* Árva tsalánt főzzenek borban, azt igya, meg-gyógyúl. *vagy:* Tórd meg a' kék követ pálinkában ad meg-innya. Lásd: *Méreg.*

El száradt Tagokról. Midőn vagy keze, vagy lába, vagy egyéb tagja szárad valakinek a' rosz és táplálásra nem alkalmas vér miat. Elsőbben az ilyen tagokat meleg ruhákkal dörgöllyék erőfőn, úgy hogy meg-veresfedgyék, az után kennyék *fenyő-mag olajjal*, vagy *Mondola olajjal*, *vagy éget borral* őszve elegyitet ó hájjal egy-néhányszor. *vagy:* *Borsot*, és *tört mustár magot* elegyits *fa olajban*, kennyed azzal. Jó a' *Borju tudóból*, 's *májból* vizet gyakran innya. *vagy:* Szedgye az ilyen nyavalyás azt a' vizet, mellyet a' Ló szájából ki ereszt itatáskor egy edénybe 's azt igya minden nap egyszer, kétszer, fokáig élvén véle. *El*

El ájulásról 's el-balásról. Ha hofzfas étlenségtől vagyon: piritot kenyeret hánnyon borba, 's azt egye mindgyárt, megújjúl. *vagy:* Borbúl nádmézból 's tojásfzékiből tsinált levest avagy hor fufát egyék, fa-héjjal kell meg-fzerfszámozni. *Ha igen melegtől vagyon.* Rófa olajjal kell kenni hives helyen. *Ha va'ami mérges eszkóztól vagyon:* mindgyárt okádtató orvossággal ki kell hányatni, és mérges erejét vagy fa-oláj, vagy új vaj, vagy Táj italával kell el-ólni. *Ha sok vér folyásról.* Fektesék ágyra, a' feje tsüggjön alá 's az ortzáját, nyakát mofsák rófa vízzel, és egy kevés vízzel elegyitet bort adgyanak innya. *Ha sok izadásról.* Hideg vízzel, Rófa vízzel, Ettzetel öntözzék az ábrázattyát. *vagy:* Mártsanak boros Rófa vízbe, avagy etzetbe ruhát, 's tegyék a' szivére. *vagy:* Akár mi-ként esék, jó éles ruhával dörgöllyék a' testét, a' nyelvét terjékkal, és ptruskoló eszkózt fujjanak az orrába. *vagy:* Fejér tzipó belet sáfrányos borban főzzenek-meg, 's jó melegen flastrom formán ruhára kenvén kótsék a' szivére. p. p.

F.

F *Ar-zsábáról.* Fel kell szedni, megfognán a' bőrt húsfőtől, és az után fel-kenni vagy zsírral, vagy kézfitet meleg ettzettel. És ha kötni akarod, végy Bort, 's ettzetet egy arányú mértékben. 's apróra vagdalt fejer mályva gyökeret, főzz-meg benne erőssen 's tegy rós lisztet hozzá, tórd-meg mint a' pépet 's jó melegen ruhára kenvén kösd bé véle. Jó a' fekete Nadályt-is ilyen formán téjbe meg-főzni gyakran reá kötni melegen a' mint el-álhattya, gyakran egy-más után, úgy hogy mihelyt egyik meg-húl, mindgyárt mást tégy reá. *Lásd: Geleszta leg-utól.*

Frantzról. Vég sópró éget bőrt jó erőflet, 's tégy belé, tört Grispiánt, kék követ, büdös követ, gálitz követ, egy-arányú mértékbe, és timsót egy szoros szájú üvegbe, és egy tojáznak fejeréből a' menyi belé fér, 's ószve kevervén, 's rázván tollú szállal kenegesd a' sebet. *vagy:* Végy három izben egy-más után való napokon izzasztót, és ha osztán a' testen

testén ki veri magát , végy' egy kalán Téjfelt , tégy bőven belé szitált grispánt , és kék követ , és egy néhány tsep fa olajt 's azzal kenyed. Jó a' *Terpentinával* való kenés - is de igen későre gyógyítja.

Fel - akadóról. Ha tsak fertől vagyon: végy kevés sót a' szádba , 's ha el-olvad a' levét nyeld alá. *vagy:* Pálinkát kell innya , ha Rósólis nintsen. *vagy:* Tsak az ing kötőjét kell rágni , 's a' melly sós nyál erezkedik tőle azt le kell nyelni. *Ha pedig mástól vagyon:* A' fejer úrmót &c. Lásd: *Canchus*.

Fenéről. Főzd - meg vízben a' fertés ganéjt , és ruhát mártván belé , mossad , az után azon ruhára kenvén kössed vele tovább nem erezti. *vagy:* A' Fene ha tsak még a' lába fejétől térdig ment : veres borban főzz fenyő magot , azzal mosd , és ruhát belé mártván azzal kösd , tovább nem erezti , 's meg - gyógyúl. *pr.* *vagy:* Az Ezer jó fű gyökerét , és komló gyökerét főzd - meg erőssen borban , és melegen kössed véle. *vagy:* A' Torjának levelét törd - meg , fatsard ki ,
's an-

's annak levével mossad. *vagy*: A' Dióbélét tórd-meg hamarjában, serpenyőben meg pergelvén vedd olajját, kennyed véle, 's régi redves fuz fának porával hintsd-bé. *vagy*: Malofa szöllöt Rúta levéllel tórj erőssen ószve mint a' pépet, 's kóssed véle.

Fejér vérről. Szeretsen Dió virágot kell törve enni higan sült tojásban.

Fejér Liliom haszna. Ezt porrá kell törni, 's rósa vízbe habarni, 's ha ortzádat estve 's reggel ezzel mosod, szép fejér 's piros léfzen.

Feje a' kinek Serkés Tetves: Főzzön Lúgban Rútát, és fejér ürmöt, azzal mossa.

Fetske szivének tulajdona. Hogy ha az embernek, a' ki nem alhatik szivére kötik, úgy el-aluttya, hogy fel nem ébred mig el-nem veszik.

Fitzamodásról. Az helyből ki ment tfontotskákat, ha a' bokában van helyre kell rántani; úgy a' karban 's lapotzkában is, 's ha rántással 's huzással helyben nem mennének, az helyét, hól gódrós, meg kell nézni 's tapogatni, és helybe kell nyomni

nyomni a' leg-kisfebbet-is: Az után száraz ruhával meg-szorítani, 's kótni, és harmad napig úgy hordozni. Ha pedig dagadt, ettzetes korpával, vagy Szent János lapujával kell szározon, kótni.

Flastrom minden féle sebre, vágásra, ütésre. Szedgy katáng kóró virágot, 's végy mosatlan szappant, raj viafzfát, bárány fagyút, vagy difznó áltsonyának a' velejét, veres hagymát, egér farkat, uti lapút, mind ezeket egy arányú mértékbe kell fel tenni egy mázos fazékban 's az fazékat jól bé kell fedni, és nem tűz, hanem jó meleg parásában, egy nap egy éjjel szüntelen főzni, 's annak-utánna ki fzedvén le kell főzteni a' zsírját, melly-is meg aluván mint egy flastrom válik belőle, és azt ruhára kenven akár melly sebre téfzik meg-gyógyítja. *pr.* Lásd: *Ir.*

Fog-fújásról. Ha a' fog meg-indúlt és jó formán lóg, egyéb orvofsága nints, hanem ki kell vonatni. *Ha a' nedveségtől vagy fluxustól vagyon:* Lásd alább *Fluxus.* Ha férfi, vagy férfi gyermek: Paripa ló ganéjt izedgyenek, 's tiszta edény.

dényben tévén víz nélkül tegyék pará-
sára, erőssen melegítsék-meg, töltsék
hosszú ruhába, a' ki fejét által érje, 's
takarják belé és a' melly felől fáj kössék
a' posájára olly melegen a' mint el-álhat-
tya, meg-indittyá a' nedvességet, 's a'
fájdalmat-is azonnal meg-ízanteti. *prob.*
Á' nagyokban ha egyszer nem használ-
na, másodszor, harmadszor-is próbállyá,
mert bizonyos orvosság. Az Afzizo-
nyoknak 's Leányoknak kantza ló ganéjt
kell alkalmaztatni hasonló formán a' ter-
mészetre nézve. *vagy:* Végy sót és
hamút egy arányú mértékbe mint egy jó
mogyoró, hogy mind a' kettő egygyut
annyi legyen, 's egy kis ruhátskában
kötvéen égesd-meg pálinkában, és ugy
ruhástól tedd a' posádban a' fájós fogra.
vagy: Egy-néhány tsep Terpentina o-
lajt tseppents gyapotba, 's tedd a' fájós
fogra. *Ha odvas.* Végy a' szádba e-
rős bor sópró éget bort, tartsd ott míg
a' fog odvában bé megyen, az után pókd
ki, meg szűnik a' fájdalom, 's az féreg-
is el vész. *vagy:* Ragasz az inyedbe
vizi nádalyt avagy piótzát, hogy a'
vért

vért ki szija. *vagy*: Egy döglőt lónak ha csak a' száraz tsontyából vagy kaponyájából is huzz ki egy fogat, vedd a' tűzben hogy ugyan tűzes legyen, vedd azon tűzessen fél pohárni etzetbe (a' száját bé - tfinálván jól a' pohárnak, hogy az ereje el - ne mennyen) 's lágy melegen vedd a' szádba az etzetet. *pr.*
vagy: Az Angélika gyökeret porrá törvén az odvas fogba kell nyomni, vagy csak darabotskáját belé tolni, a' férget meg - öli, avafságát meg - emészti, 's fájdalmat pedig azzonnal meg szünteti.
vagy: Három gyöker belindet törj meg, etzetbe főzd úgy, hogy csak felforjék, végy háromszor a' fogadra benne a' mint el - tüheted melegen. *pr.* *Ha egyéb - képpen fáj a' fog*: A' kezed fejen fellyul (a' melly felől fáj a' fog) a' kezed száran tfinály véscátoriát, az az: vontas holyagot fokhagymával megdörgölvén erőssen, és oda száll a' fájdalom, ezt az után a' bőrét le - metzvé, meg - gyógyíthatod irós vajjal kenven, 's zöld káposzta levéllel raggatván. *Hogy a' fájó fog, fájdalom nélkül ki - essék.*

Szent György nap előtt fzedgy egynéhány leveli békát, melly a' fákön izóll nyárba, iedő alá egy tsuporba tevén vízbe főzd addig, mig csak a' tsontya marad, az után ki vévén a' tüztől hadd meg hidegedni a' vizet, és a' melly zsír rajta marad fellyül, fzed egy uvegets-kében, 's mikor kivántatik tollú szálát belé mártván illesd a' fájó fogat, ki esik fájdalom nélkül, de egészségest meg ne érjen, mert az-is ki esik, úgy olvastam. Jó Kender magot-is dohányozni fog-fájásról.

Fog Husa fájása ellen: Egy kevés Isópót mézzel, és kis timsóval vízbe meg kell főzni, 's azzal mossa a' száját belől.

Fog húsa meg-neveléséről, A' Fulfüvet meg kell törni, és a' levét ki kell fatsarni, gyenge téjfelbe keverni, és egy kevés rósa mézet-is belé tenni, gyakran a' fogait, és fogai húsát véle kenni.

Folyosó ellen: Az agyagra tölts erős etzetet, egy kis só-t-is vetvén 's azzal kend. *vagy:* A' Gallest, Gálitz

litz követ , Mercuriomat , melly mindeniknél kevesebb légyen , főzd meg-
 etzetbe , melly szép fekkete lészzen ,
 's ezzel kend. Orbántz ellen-is igen
 jó. *vagy* : Borza-fa zöldgyével rak-
 jad. *vagy* : Főzd-meg a' borza-fa
 zöldgyét borban , az után ki-nyomván
 a' bort , azzal mosd és kősd. *vagy* :
 Kánforos éget borral mossad , 's ru-
 hát-is mártván belé kőssed véle , de sem-
 mi más féle nedveség ne érje.

Fő fájás ellen. Temjént , borsot ,
 sót , etzetet , olajt egygyüt mind ele-
 gyits öszve , főzd-meg , és kősd véle.
vagy : A' kender magot meg kell tör-
 ni , szeretsen Dió virágot -is belé ten-
 ni , erős etzettel fel-lágyítani , a' vak
 szemére , 's feje lágyára kötni. *vagy* :
 Szegd vékonyan piritos formára a' ke-
 nyeret , és azt öntőzd-meg jól szentelt
 vízzel , kős a' fejedre. *pr. vagy* : A'
 szapora fuvet meg-kell főzni , és a'
 lábát abba mosni , a' kaptzájában-is
 nap-estig a' féle fuvet hordozni. *vagy* :
 A' vad-alma levelét meg kell főzni víz-
 be fedő alatt sóval egygyüt , abba kell

a' fejét mosni jó melegen, 's bé kell takarni. *vagy*: Kós kenyeret el-szei-ve egy darabot sóval meg-hinteni, 's a' sós felével a' feje tetejére kötni mind-gyárt használ. *vagy*: A' veres Ré-pát avagy 'Trékiát meg-refzelvén fa-tsard ki a' levét, és hanyat feküvén pennából vagy három tseppet botsáfs az orrába, egy fertály alatt meg-indi-tya, a' mitől fáj a' feje, 's meg-gyó-gyul. *Vagy ha göztől fáj*: Mennél feketébb kenyeret kaphatsz morfold jó aprón homlok ruhára, hogy egygyik vak szemétől a' másik-ig érjen, az u-tán hín's bé tört kemény maggal, lágy sóval, 's ha kaphatsz tört fenyő mag-gal, 's öntsd-meg végig etzettel, kösd a' homlokára. *pr. vagy*: Refzelt ret-ket két ruha közt kófs az homlokára.

Fő forráságáról. Ha a' gyermeknek forró a' feje, Kósa vizet, Tojás fejé-rét nádmézzel kell ószve habarni, ruhát belé mirtani, 's azt fejére tenni.

Fő szédülés ellen. A' fzezfunek vizét kell venni, és minden reggel mig a' feje szédul a' vak szemét véle kenni. *vagy*:

Zöld pápa füvet-meg afzalván törj meg aprón, 's minden reggel egy kés hegyin egy kalán meleg borban végy-bé belőle. NB. Felőstökön nélkül ha csak két három harapás lefz-is ne maradjon. Éjjelte meleg ruhával a' nyakától fogva a' fartsoká-ig dörgöllyék minden tagait, de a' fejét ne bántásák. *Sálljáról 's Betonnicáról* igyék, vagy szüretkor ezekkel tfinált bort.

Fő varassága ellen. Végy Timsót, Temjént, viaszszat, vaját, ezeket olvazd őszve, 's kend a' fejed véle.

Fulladáfról. A' kapor levelét afzald meg 's törd meg borban azt igyad *vagy*: A' katang kórót ásd ki tövöstől, 's törd őszve 's főzd-meg borban kenyér haj alatt, úgy igyad. *vagy*: A' Tussilágot, az az : Marti - lapút vagdald őszve, 's mint a' fű-tejet úgy igyad nád méz nélkül minden nap reggel, délbe, 's este, vagy három hét-ig.

Forróúgról. Sóska vizet, pipats vizet, vagy Rósa vizet innya, igen jó. Vagy pedig végy R ofa vizet, tyukmon fejerét, nád mézet, és egy kis kánfort, és erőssen

habard-meg, és mint egy tenyéрни ruhátskát márts belé 's tedd a' gyermek feje lágyára, és ha meg-szárad ismét mást. De ha himlőzni akar, el-kell hadni, mert ártalmas; öregnek pedig igen jó-homlokára 's vakfzemére ragasztani. *Lásd: Máj forróságáról.*

Feje tetejére a' kinek nyilallik: Gyömbért, szegfüvet, szeretsen diót, és szeretsen dió virágot, Tyúk-tojásban főzz meg, 's mint egy pogátsát kösd a' feje tetejére, meg-állittyá.

Fluxusról, Ha ettől fáj a' fog, és az ortza-is meg dagad, jó meleg borban áfztas gyenge ruhát, és a' mint el-álhatni, melegen kell az ortzára kötni a' melly felől meg-dagatt. *vagy:* Egy néhány tsep etzetet töltsenek a' fulben, a' melly felől fáj a' fog. *prob.* de benne kell fél öldalt feküve tartani.

Fül fájásról. Vágd ketté a' veres hagy-mát, és minden révét el-fzedvén egymástul, kend meg irós vajjal mindeniket belől egy egy kis jó féle sáfránt téven közébe mindenút, az után ismét egybe rakván vizes ruhában, vagy tsepüben
takar-

takarván süsd meg jól tűzes zfarátnakban , , vagy -is párásában , és rhán által a' levét fatsard a' fülébe. *prob. vagy:* Az Isópot főzd-meg , és a' levét erezd a' fülében. *vagy:* Az eb szöllőnek-is levét belé fatsarni igen jó , úgy a' fülfunek vizét belé ereszteni. *vagy:* A' széles úti lapúnak a' levelét meg törvén 's levét gyenge ruhán által ki-nyomván a' fülében kell ereszteni. *vagy:* A' jó féle falátát , egy kis ó borban , 's annyi etzetben jól meg-főzvéen gyenge melegen kell a' fülében tölteni. *vagy:* Mikor igen erőssen fáj , a' vad Disznó hólyagjából ki kell venni a' vizelletét egy jó üvegbe , és mikor kivántatik lágy melegen kell a' fülben tölteni. Férfinak a' vad kan vizelletét , Afzszony-nak a' nöstényét. Azt pedig meleg nap fényen kell tartani 's annál jobb.

Fülben való féregről. A' nyers Úrmót meg törvén fatsard ki a' levét , 's gyenge melegen botsád a' fülében , meg óli benne , 's ki esik. *vagy:* A' Baratzk levelét meg-törvén fatsard ki gyenge ruhán által , 's gyenge melegen

töltsd a' fülében. *vagy*: Rútát főzd-meg fa olajban , és meg hűlvén töltsd a' fülében. Jó tsak a' maga vizelletét-is a' fuliben tölteni.

A' Fülben ha követske vagy más egyéb esik. Végy a' patikába Marciatum-iret, hogy ha nem volna , Alcea-iret , kend-meg jó melegen a' füle körül , és az után végy fejer zászpát , azt meg törni , és az orra lyúkai alá tartani , hogy orra lyúkat tartsa midőn erőssen ptrúszkól , hogy a' felső részeit meg mozdittsa benne , és azon eszköz fülébül magától kiszökik.

Fül meg Tsomózásáról. Végy kezkeny uti laput , 's azt nyersen igen jól meg-kell törni , hogy meg levesedgyék , az után kósd azon fájós fülre , avagy tsomóra.

Fül zugásról. Végy keferü Mandola olajt , melegen erezd azon fülbe , megszünteti a' zúgást. *vagy*: A' fekete zászpát törd-meg jól , és főzd-meg etzetbe , 's ennek levét gyenge melegen töltsd a' fülébe. *vagy* a' fejer temjén igen jól meg-törve , tedd mustba , és jó melegen töltsd a' fülébe.

Fül zúghs, és síketség ellen. A' nyers kőmény mag gyökeret (jobb a' mezei, mint házi, vagy kerti) réz mosárba jól meg-kell törni, az után reá etzetet tölteni, melly állyon rajta egy darabig, ofztán fatsarják-ki, töltsenek fa olajt közibe, és egy egy keveset töltsenek fülébe. *prob.*

G.

G Elefztáról. A' Tehennek az Epéjét, és egy kis veres bort ónts egy tálban, és legyen szitálva korom, 's azt keverd belé, 's kend irhára 's flastrom modgyára kösd a' gyomrára, 's mind ki-hánnya, vagy felyül, vagy alól. *pr. vagy*: Ha szárad a' Gyermekek, tfinály kánya fa hajából fördöt háromszor 's négyszer, 's az után egy kalán Rós lifzt-be keverj mézet, 's a' nyaka tfigáját dörgöld azzal, és midön bőven ki adgya magát a' bőrön által fejével, akkor beretvöld el a' fejeket 's meg-szünik. *vagy*: Végy a' patikába czitvár magot, és azt keverd egy kevés mézbe három-

szor , vagy négyszer add bé , ki mégyen. *vagy:* A' melly geleszta belőle ki jön , szárazd meg , és tórd porrá , add bé innya. *vagy:* Végy egy kalán Rósa vizet , abban egy darab nád mézet elegyítsd jó édesfen , reggel azt igyad , de az után fél oraig semmit ne igyál. *vagy:* Fejér úrmöt tehén epével egygyut serpenyőben kell melegíteni , és az hasára melegen kótni , egy nap rajta kell tartani , és egynéhányszor meg-melegíteni , dögölve az emberből mind ki megyen. A' szarvas szarvát-is meg égetvén 's porrá törvén meg innya igen jó. *vagy:* Akár Ember , akár Gyermek légyen , ha a' köldökét fájtattya , kenye meg fenyő olajjal , és vegyen bé három , vagy négy tseppet , meg-szabadúl a' Gelesztától , meg-tisztítja a' gyomrát , sárt tisztit , Farzsábat gyógyit , purgationak-is jó.

Gesztenye Fósága. A' meg-tisztitot , és töretet gesztenyét , egy kis sóval , és mézzel egybe kell keverni , 's melly embert a' dühös eb meg-mart , egye meg , 's meg-gyógyúl. A' melly Aszfzonynak

keve-

kelevénye vagyon az emlőjén meg-gyógyította.

Gyermek hogy meg ne ijedgjen. Vedd a' Medvének jobb szemét , aszald-meg jól , 's valami matériába vard-bé , 's akazd nyakába hadd hordozza. De jobb a' Szentségek hordozása.

Gyermek rettegése ellen. A' vakondoknak szivét meg-szárasztván tórd porrá , és egy egy kés hegynit adgy bé néki , vízbe , téjbe , vagy egyébbe.

Gyermek ha nem vizelhetik. Lőjjenek egy szarkát , 's annak feje velejét adgyák meg-innya hideg vízbe. *prob.*

Gyermek ha szegezésben kínlódik. Az aszú Cyprust tórd ószve vajjal , és kenyed 's kőssed. *prob.*

Gyermek ha meg szegik. Az úti fűnek gyökerét mind levelestől aszald-meg s' tórd ószve ó-hájjal , kősd a' köldökére. *prob.*

Gyermek ha sokat tsúklik. A' kerti szegfőben három bogot , vagy tsót főzz-meg vízbe ószve , és add innya , a' jó féle szegfűvel-is lehet próbálni-

Gyermeknek ha nyak Tsapja le-esik.
A'

A' fekete , vagy setét kék posztót , éget-borban meg kell áztatni , és tört timsóval meg-hinteni , 's az feje lágyára kötni. *pr. többet lásd a' Párisi'pai Do-
ctor irásiban a' Gyermekek bajáról.*

Gancjlászl a' ki nem tehet. A' kigyó bőrét , mellyet el-vetett, törd-meg olajban , réz mosárban, kend az hasát véle. *vagy :* A' tejet midön ki fejik , törj bele timsót , és azt igya kalánnal. *vagy :* Mezitelen alféllel ülyön sult almára , a' gőzze fel-menvén meg-indittyá.

Golyváról. A' Nadragulya vagy *Mandragora* (mellyet nagy funek-is hinak) gyökerét ha vizzel őszve töröd 's azzal kötöd , golyvát , szümöltsöt , meg-gyógyit. *úgy mond az Herbarista.* Úgy a' tser levelu fű , mellyet fodorkának , és sarló rünek - is hinnak, ha etzetbe reá kötöd, súlyt és golyvát el-ront. *vagy :* A' melly nap az hóld fogyni kezd , nap kelet előtt , egy új téglát erőssen megkell melegíteni , egy egy kis spongyiát reá tenni , és annak valami tsön , vagy le-forditva a' tótsért , a' vékony szarán a' fustit fel-szini. A' mi pedig a' spongyiá-

gyiából meg marad , és egészen el nem ég , hánvával egygyut vízbe meg-kell innya. És az után két óráig semmit nem kell reá enni , vagy innya ; úgy estve le feket előt. Ezt mivelvén minden nap egész hóld fottaig , kétszer , 's háromszor ; el vész. *vagy* : A' Kettek levelét , sőt , bort , etzetet , elegyits öszve , és egy edénybe tévén állyon egy éjjel , az után kend gyakran véle. És kút vízzel éllyen.

Göte vagy Vizi Borjú ellen. Ló tajtékát igyék , meg-gyógyul. *vagy* : Szántó földön termet fejer répát egyék fok izben eleget , meg-eméfszi benne , és alól ki-adgya.

Görts ellen. Éget borral kell erőssen kenni , 's meleg ruhával dörgölni , az hol a' görts fogja.

Gyomor fájásról. Nyárban a' gyenge úrmöt szedd-meg nyersen kösd a' gyomorra , és reggeltől fogva más napig hadd rajta , 's ha még-is fáj , töbfször-is próbáld. Télben pedig aszú ürömnek levelét a' száraról főzd le , 's egy kis meleg borral meg öntvén kösd reá.

vagy ;

vagy: A' lisztet keményen éget borral, tyúk tojással egybe kell gyúrni, meg laposítani, forró vízzel tálba megönteni, 's más tállal bé fedni, az után ki vévén gyömbérral meg-hinteni, 's a' gyomrára kötni. *vagy*: Igen jó a' megy levele-is ha meg-főzik, melegen reá kötik. *vagy*: A' Turbolyát, és petrefelymet fuvestól, 's gyökereftől egygyut borban jól meg kell főzni, ugy hogy három leve-is le főjjön, egy új tojást kell belé ütni, 's ó-hájjal az után két ruha közöt meg-törni, s' a' gyomrára kötni, és más napig le nem óldani.

Gyomor meg-veszesről, és hányásról.
A' fodor méntat, szegfűvet vagy virágát, úrmót, zsallyát, törj ószve erőssen, hintsd meg borral, 's egy serpenyőben melegítsd meg, jó melegen ruhára rakván kösd a' gyomrára. *vagy*: Végy egy fekete, vagy fejer retket, 's megtisztítván 's vékonyán el-metélvén, 's egy mázos edényben tévén, tölts rá igen jó bort, és abból igyék étel előtt egy órával, két vagy három kalánnyal, meg-tisztítja a' gyomrot. *vagy*: Végy
Cyprust

Cyprust, metéld apróra, tölts reá jó bort, két, három kalánnyal-egyszer igyál belöle. *vagy*: Egy marok komlót tégy egy kis tsuporba, tölts reá bort a' menyire elegendő, főzd-meg jól, hogy újnyira le-főjjön, az után ros lisztel gyúrd ószve a' komlót, tölts reá mézet és gyömbért, kösd a' gyomrára, és jól bé varván hordozza egy nap, éjjel, itala legyen: hogy vegyen egy marok úrmót, Centauriát annyit, és Cynódiát, 's tölts reá éget-bort, 's tegye melegre, és ha meg-sárgul szúrje által 's nyomja ki 's fél fél pohárral igyék napjában kétszer, 's háromszor.

Ha pedig hány, 's ételt nem kíván, 's nem emélt, pirittson meg egy szelet kenyeret, jó éget-borral öntözze meg, az után Rófa etzettel törjön szerezsen Dió virágot, jó féle sáfránt, nád mézet, szegfűvet, fa hajat, gyömbért bővebben, 's hintse a' piritot kenyérre jó bőven, az után fa olajjal öntözze meg, éhomra egy néhány nap vegye bé darabonként. *vagy*: Szeretsen Dió virágot tégy jó bőven, a' vagy fa hajat,

hajat , a' fü-téjbe , egy-néhány nap estve 's reggel azt igyad. *pr. vagy* : Az árva tsalánt , mosárba meg-tórni , serpenyőben me -párolni 's ruhára rakván gyomrára kötni igen hafznos.

Gyomor Dagadáfról. A' szöllő levelet főzd - meg , egy kis irós vaját - is tévén belé , mintegy fél tojás , 's jó melegen kösd a' gyomorra.

Gyomor fájás , és tisztulás ellen. Az árva tsalánt árnyékon meg -szárasztván , vagy szukségben nyersen - is élly véle herbaté , vagy fü-téj gyanánt. *vagy* : A' fejer urmót tört - meg jól , fatsad - ki pálinkában vagy Rófolistán , 's igyál abból egy egy pohárral. *vagy* : Végy Róslisztet , 's abból téfztát tfinálván terjezd el jól , azomban mézzel a' gyomrodot meg - kenetvén , 's tört gyombérral bé hintvén , tólts éget - bort egy tálba , gyújtsd - meg , az után a' ki - nyültott téfztát belé tévén forgasd meg jól benne , 's kösd jó melegen a' gyomrára , 's mind addig hordozza , mig jól meg - szárad. *vagy* : A' fejer urmót , fodormentát jól meg - főzven borba , kösd bé a' gyomrát jó melegen. Gyo.

Gyomor tisztító purgátió alól. A' *Borza* vagy *Bodza* fának jó bőven vakard-le alá felé a' zöldgyét (mert ha fel felé vakarod, fellyül hajt) mosárban tévén törd-meg erőssen, az után gyenge ruhában tévén mentől jobban lehet fatsard ki a' levét, az után annak a' sűrűjéből fél pohárnyit elegyits egy kis borban 's idd meg, jó melegben tartván magadat. Ha fel felé akarod, fel felé kell vakarni.

Gutta útéfről. Akkor mindgyárt meleg ruhákkal dörgöllyék a' karját, melly felől meg-ütötte, és ha borbély van e-ret vágassnak. *vagy:* ha nints, törjenek foghagymát, 's torma gyúkeret, 's mind a' kettőnek vegyék vizét, kiket öszve elegyitvén adgyák meg-innya, 's a' több levével kenni kell, ha annyi lefz. *vagy:* A' Retket reszeld meg, 's az vizet meg vévén, azzal kend az hónallyát. NB. A'ki ettől fél, 's hajlandó e' nyavalyára, Aprilisnek végén, 's Május elein, szedgyen, 's égeffen gyöngy virág vizet, 's azt igya. Igen jó nehéz nyavalya ellen-is.

H.

H *Agymáxról.* Végy kender mag o-
 lajt , kend - meg a' testét , el - nem
 hatalmazhatik az emberen. *vagy :* A
 Lésztján gyökeret igen erős borban meg
 kel főzni , 's egy lepedőt belé mártani ,
 és abban a' lepedőben meztelen takar-
 ni , 's le - fektetni , hogy izzadgyék.
vagy : Egy fejer Liliomnak a' gyöke-
 rét , Lésztján gyökeret , egy fő hagy-
 mást , fél tyúk - tojástni ó - hájjat ószve-
 tőzni , és azzal minden tagját meg - ken-
 ni fejével egygyut. *vagy :* A' fül fűvet
 tőrd meg jól , és az hómlokot gyakran
 kősd véle *vagy :* A' Lésztjának a' tő-
 vét , úgy a' Basa - Kósának - 's fejer Li-
 liomnak tővét , három rákot , ó hájjat
 két fő foghagymát tőrdj ószve mind e-
 gyut borral , és jó melegen kősd véle
 egészfen , és takard boros lepedőben
 hadd izzadgyon , meg - gyógyul. *vagy :*
 Jó tsak a' Lésztján funek - is a' gyökerét
 rágni , és meg - áztatván vízben , innya
vagy : A' Lésztjának , 's bógáts koró-
 nak

nak, gyökerét, fog-hagymát, veres hagymát, mogyoró hagymát, és dísznö hájját törj őszve elegyítvén, és egy kis bort-is köziben töltvén kend-meg véle tetétől fogva talpig, 's takard boros lepedőben, meg-gyógyúl, ha csak nem halálra való. Jó a' Basilikomott - is meg-főzni, két 's három itze ó borban, 's bé-takarva azzal pársolni. *vagy: Hagymáz-tól, és forróságtól.* Szapora füvet kell szedni, 's a' levelét a' száraról le-fosztani, 's Bafa Rósa gyökeret reszelni, 's borban kenyér haj'alatt meg-főzni, 's azzal meg-kenni jó melegen tetétől fogva talpig. az után jól bé-takarui, hogy izzadgyon,

Hályogos szemről. A' Fúrj madárnak hájját, tedd egy kis üvegben, 's a' napfényen éllezd-meg, és az után abból egy egy tseppet, tseppents az hályogos szemben, mind addig míg két féle hályogtya: minthogy pedig igea érős, egy kevés üdö mulva Afiszony ember tejét kell reá tseppenteni. *pr. vagy: Az Hangyának tojását,* tedd egy üvegben, 's üvegestől susd-meg kenyérben tészta-

ban tfinálván, 's ha meg-sul a' kenyér, és meg-hul vedd-ki az uveget, a' inelly olajt találsz benne abból tseppeges belé hat esztendő's hályogot el-vészen. *proba. vagy:* Vedd a' Kárász hálnak az hájját egy tserépben lassan a' tuznél ólvazd meg, az után töltsd egy uvegbe, est-ve, 's reggel tseppeges a' szemében. *vagy:* Végy egy új tojást, 's tedd egy vízzel teli edényben, 's két hétig minden nap újítsad rajta a' vizet, az után találsz a' tojásban egy kis vizet, 's ebből egy vagy két tseppet botsás a' szemében, ketté hasad az hályog nagy tsattogással. *Ditfirik:* hogy ha egy tsep mézet belé ereszt, az-is meg-halítja. *vagy:* Törj nád mézet, és gyömbért egyenlő mértékben vesd fa olajban, 's botsásd a' szemében. *Ha Gyermeken himlőtől vagyon.* Az Aszszony vaját tseppenként kell belé botsátani. *vagy:* *Török orvosság:* fő-képpen ha az hályog himlőtől esett. Végy, vagy keress olyan Aszszonyuak tejét, egy uvegetskében, a' ki férjével másokon kívül tisztán élt, és egymás után két fiú gyermeke vólt, 's nem több,

és

és egy egeret két felé vágván, szivét ki vévén botsásd az üvegetskében vett téjben azon véressen , 's dugd - bé az üveget , 's egy keveysé hadd állyon benne , mig a' téj vajjá válik , 's az után abból tseppents belé , öt , 's hat ezten-dős hályog le - szakad , világos , és bizonyos. De a' kin próbállyák erőssen le-nyomják , 's tartásák.

Harmad napi Hideglelésről. Egynéhány Gelesztát áfs , és meg száraztván törd pórrá , 's add - bé pohárban a' maga vizelletében. *vagy:* Az ember temét valami ruhában , vagy a' nélkül hordozza a' nyakába , el - hadgya.

Has - fájásról. A' kovászos keuyeret el - kell szelni mjnd hajastól fellyul , meg piritván , szekfuvel , fa héjjal , szeretsen dió virággal , sáfránnyal meg - kell hinteni , 's éget borral meg - öntözni , 's a' mint el - alhattya melegen , újra meg - melegitvén , az hasára kötni. *vagy:* Zsállyát , petrefelmet léstyán fűvet kell főzni vizben , vagy borban , 's reá kötni. *vagy:* Az apró , 's közönséges Mállyának rántsd - meg a' gyökerét vajban ,

kösd a' köldökére. *vagy:* A' Fodor mentát aszald-meg 's tórd-meg, meleg borban idd - meg.

Has-keménységéről. A' zabot erőssen forrald-fel vízben egy nagy fazékban, és azt tegye maga alá bé takaródva párollyá magát. *vagy:* főtt szilvát egyék, annak a' levét igya.

Has-rágásról. Végy egy pénzára, és abban apríts két tzipótskának a' bélit, 's tedd a' tűzhöz, főzd addig mig jó kemény lészzen, az ntán tégy két pénzára vaját belé, és ismét főzd kevésbé, és lentsepüre tévén két ruhá közt vard az hasára, hadd legyen ott, mig tarhattya: *vagy:* A' Tehén ganéjt fa olajba megkell rántani, és egy kis szegfűvet belé tenni, 's azt hasára kötni,

Has-menésről. Az Aszszú Berkenyét ha borban íszod, meg-állittya, jó hozzá tenni aszszú somot-is. *vagy:* A' Mogyoró hagymát meg-törvén, kenyér haj alatt főzd-meg pálinkában, 's azt idd. *vagy:* Sós parás lentsét egyét gyakran napjában. *vagy:* Keszelly-meg egy szeretsen diót azt idd. *vagy:* Tórd-meg

meg a' fzeretsen diót, 's gyúrd ófzve írósz vajjal, 's tedd fél dió hajszon 's kösd a' köldökére míg bé ífzfa. *vagy:* Jó a' Dió-bélnek hártáját meg-fzárasztani, 's tórni, 's azt pálinkába innya. *vagy:* A' Tser-fa, avagy Tölgy makkot minde-
neftől meg-fzárasztani, 's tórni azt innya.
Lásd: vérhas.

Has-fzorulásról. Végy avagy fzedgy ördög borda füvet, 's tsinálly fördöt belöle, és förödgy benne, meg-indit-
tya. Ha pedig úgy meg-fzorúlt, és meg-sült a' materia, a' vég hurkában, hogy tellyességgel szükségét nem teheti, 's a' Kristér sem használ, ha még nem régi, 's tsak egy vagy két napi, téjben főzzenek meg kilentz, vagy tiz szem ló purgátiónak a' magvát, meg-törve, 's az után gyenge ruhán által szürvén fa-
tsarják ki, és egy jó pohárnyit adgya-
nak-bé, 's ha az meg nem inditaná, ti-
zenkettöt-is kell adni. Ha pedig régi:
négy, öt, vagy több napi; akkor ti-
zenhat szemet-is kell adni, 's ki úti a'
meg sült materiát. De jól kell vigyáz-
ni, 's annyit kell adni, a' ki ki üthesse,

és benne ne maradgyon. *próbált dolog.*

Has-inditáfról. A' szappant édes téjben aprítsd el, és forrally annyit, a' mennyi egyfzer elég, 's idd meg, megtisztít fájdalom nélkül. *vagy;* Mézet, sőt, Bétli szappant egygyut jól megfőzvé. próbáld meg-kővön, vagy vászonon mig hemperedik, az után mint a' tsiket sodord együvé, 's kend-meg egy kis fa olajjal, és tedbé alól Kristély formán. *prob.*

Hévség-ellen. A' melly beteg nagy hévségben vagyon vagy szomjuságban, nyomják ki a' Tzitrom levét, fris vizet töltvén reá, azt igya. *vagy:* Tsak az haját-is tegye egy pohárban 's friss vizel úgy igya. *vagy:* Ha igen szomjazik a' Tojás fejerét ki vévén egy kantsóban vizet kell reá. tölteni egy kantsóból másban által, meg által tölteni, és a' mikor el-elegyedik jó habos lészén, azt igya. *vagy:* Rák szemből, 's reszelt szarvas szarvából, 's bor-kőbül tfinály port, 's vizben azt kell innya. *vagy:* Szarvasnak a' szarvát meg-reszelvén, tégy közibe szeretsen Diót reszelve,

ve, szeretsen Dió virágot, egy kis szegfűvet, fertéfnék, vagy Borjúnak láb-körme hegyét, 's főzd-meg vízben, melly olyan léfzen mint a' kotsonya, abból háromszor minden nap végy-bé egy egy kis kalánnit. Hafznos ez Mellyfájáfról, 's fülladáfról - is.

Hideg-lelésfről. NB. Mint hogy minden hideg-lelés tsómörtül származik, igen jó, ha homlokát, vakfzemét, és állkaptzáját, nyakát, hátát, keze - szárait, vál hegytől fogva, lába - szárain, térdétől fogva, láb-ikráját, a' szártsonatok éleit, lába fejét, és széleit meg-kenik, egy kis foghagymás, zsíros, vagy vajas meleg etzettel, háromszor, négyszer, 's az után jó purgátiót véfzen, vagy tsak a' sárfu magvából (külső tokjából ki vévén, melly három szegletű) kilentz, 's tiz szemet, mint a' kender magot szárazon meg efzik, melly alól fellyul purgállya, ha nagy ember, tizen négy szemet, vagy tizen hatot (ha erős természetű bé-vehet) *pr.* Az után ha el nem hagyná közönségeffen élhetfz ezekkel:

Végy egy Dióni sót, és égesd mind addig,

addig, míg meg tüzesedik, 's akkor azon tüzeilen vedd egy fintsa fü-téjbe, vagy is Herbateba, és idd meg a' sót, a' fü-téjjel egygyüt, a' fü-téj lágy-meleg legyen, hogy egyszer 's-mind meg leheszen innya, mert hörpölve nehéz volna innya a' keferőség miatt, az után a' keferőség el-verésére nézve, lehet nád méz-zel-reá innya. *prób. vagy:* Fris tyük-tójját meg kell keményen főzni, 's annak az haját, a' belső hártájától el kell választani, és úgy az haját igen apróra meg-törni, és az hideg-lelés előtt vízben meg-innya. *pr. vagy:* Egy marok úti fület. *vagy:* Egér farkat, *vagy:* az út mellett termő ports fünek az hegyét főzd meg borban 's azt idd meg. *vagy:* Fejze fokkal meg-törvén ezek közül akar mellyiket éllezd meg egy pohár pálinkában, az után ruhán által ki fatsarván az hideg-lelés előtt idd-meg. *vagy:* A' vére hulló fünek szakasd-meg a' levelét, 's annak a' levével kend az orrod allyát. *vagy:* Az úti fünek ásd három gyökerét (annál jobb, ha három félének a' gyökere lesz) és azokat meg-száraztván, 's

meg-

meg - törvén, mint a' port, mikor harmadszor reád jön, éget borban idd meg. *vagy:* Végy kilentz tsepp fenyő olajt, és azt éget borban, vagy pálinkában idd meg, 's takard - bé jól magadat, hogy meg izzadgy. *vagy:* A' pápa füvet mindenestől főzd - meg borban kenyér haj alatt, 's azt idd meg, avagy porrá törvén add bé innya. *vagy:* A' Tetemtódó füvet meg - szárasztván, 's a' levelét porrá törvén borban vagy pálinkában a' betek iga meg. Jó a' föld epe, vagy - is Centuriáról innya akár nyersen, akár borba főve. *vagy:* A' Borjúnak hamarját szárazd - meg 's törd - meg (melly az hátúlsó lábában vágyon) 's borban idd meg. Jó a' Bárányé - is, de mivel kitsiny, abból kettőt kel bé - venni. *Ha az hideg - lélsben a' gyomor nem emészti semit.* Végy a' patikában *Enciana* gyökeret négy, vagy több pólturárát, apróra metélvén, tégy annyi tört gyömbért - is köziben, és a' mennyit három, vagy nagy újjal fel vehetsz, vesd az Ibrikbe, 's főzd - meg vízbe, nád méz nélkül, fű - téj helyet azt igyad estve 's reggel, három vagy négy nap.

nap. *vagy*: A' Rútát mindenestől törd-meg masárban, 's tedd pohárba 's tölts rá bort, vagy vizet, 's azt idd egynéhány nap.

Harmad, és negyed napi hideg-lelés ellen. Tavaszszal a' mely fán, vagy Tökén, fát vágnak, emeld fel, *vagy*: a' fertisek válluja alatt-is a' melly apró gelesztákat találsz, azokból kettőt vagy hármat vefs egy kalán etzetbe, és ha meg-száll benne, az etzetet igya-meg mikor reá akar jöni, el hadgya bizonyossan, ha eszten-deig lelte-is. *pr.*

Ha negyed napi. Az ember szár tfontot törd porrá, abból egy kés hegyit valamiben agy-bé innya az hideg napján, de ne tudgya a' beteg ezt tfelekedd négyszer. *vagy*: A' pókhállóból tfinály hárompi-lulát, vagy golyóbiskát mint egy borsó, ostyába a' mikor fázni kezd, add bé néki.

Himlőről. Ha ki az Himlótól hamar akar meg-szabadúlni, igen hasznos, és szükséges, hogy minden féle hús eledeltől óltalmazza magát. *Mikor himlőzni akar a' gyermek, és ki nem útbet rajta.* Főzzenek meg egy itszénél valamivel kifsebb edénybe, tiszta vízben, Lentset, Répa magot,

magot, fugét, kemény magot, 's hidegen adgyák innya a' gyermeknek, ki ut rajta. *vagy: Akár Ember, akár gyermek legyen, ba ki nem akar útni rajta.* Egy marok lentsét meg-kell főzni erőssen, és az első levét le-tölteni, mert a' semmire való, 's meg kell szurni, és annak utánna ismét tiszta vizet reá tölteni fugével, tengeri szöllővel, árpával, 's ha kaphatni Czikoria gyökerével meg kell főzni, 's azt meg hidegitvén innya adni. Ha olly kitsiny volna a' Gyernek, hogy meg nem ihatná, a' ki szoptattya, az igya meg. *Ha fejér vagy veres az himlő.* Főt lentsének a' levében len ruhát kell mártani, 's olly melegen kell reá tenni a' mint el-álhattya, minden mérgét ki veszi. *pr.* Len olajt-is káposzta lévben innya adni igen jó. *Az himlő bogy a' szemére ne mennyen.* Egy kis tséts-téjben tört sáfrányt keverd öszve 's kend meg a' szem kulsó haját véle. *Ha pedig a' szemében volna.* Hogy a' szemnek ne ártson, tüzes atzél kell téjbe óltani, és a' tejet rósa vízzel egybe elegyíteni, és a' szemébe botsátani, vagy ruhát mártván belé, azzal kell gyengén tapogatni.

NB. *Hogy az hideg ne úrtson.* Minek előtte a' kisdedek a' 12. hetet el-úrnják, ha addig kezek, és lábók, midőn a' fődőből ki-vétetnek, uróm vizzel, vagy megtört uróm nedveségével meg-kenettetik, 's erőssen meg-dörgöltetik, sem hidegtől, sem melegtől tellyes életekben, kezekben 's lábokban nem háborgattatnak. És ha pedig az idő alatt egész testekben kenettetik az irt mód szerént a' fődő után ámbátor gyengén, sem Rub, sem poklofság, sem Franczú reájok nem ragad. Tetű, Bolha meg nem eszi, 's a' testek szép fejéren, 's tisztán marad.

Hólt tetemről. Az Ón Golyóbist ki kell verni vékonyra, mint a' vékony bádok, az után az hólt tetemre reá hajtani 's kötni, azt hordozza rajta sokáig, meg gyógyul. *vagy:* Mikor a' kenyeret ki-fzedik, azon melegen tegyék reá, de mértékletesen, hogy meg ne égesse éppen, úgy hogy ki sebesedgyék, él-ozlattya. *pr.*

Hurutról, A' fejer karó Répát meg kell metélni, s' vizben jól meg főzni, 's tiszta ruhára ki tölteni, 's ki fátfarni, 's a' levében nád mézet yakarni, 's estve, 's reggel

's reggel úgy innya. *vagy*: A' Tsalán gyökerét főzd-meg borban, sáfrányt tévén belé, azt igyad. *vagy*: Innya való vízben vés három, vagy négy darab szenet, 's mikor le-fekfzel azt igyad. *vagy*: A' zsallyát főzd-meg borban kenyér haj alatt, 's gyömbérezd-meg, és hánd tyúk tojás fejérét belé, azt egyed. *vagy*: Petrefeliymet, kóményt, retket gyökereستől borban főz meg, 's azt igyad. *vagy*: Pá kában tégy malufa szöllöt, kevés fugét, nád mézet, fa olajt, 's meg égetve jó melegen ved-bé háromszor, 's négyszer.

Fojtó hurutról. Kerti sópró fuvet főzenek tiszta vízben, nád mézet, fenyő magot vessenek belé, 's ha meg-hul, éhomra egy hétig reggel minden nap abból igyék.

Ha az húrutos nehexen lélegzik. A' zsallyát főzze meg vízben, estve, 's reggel igya, le vízi a' flegmát, 's meg-tisztittya a' mellyét. *vagy*: Retket, 's tormát egybe kell jól törti, ezzel kell mellyét kenni. *vagy*: Egy fő foghagymát sús meg erőssen, az után nyúl hájjal tört őszve, és azzal kend az húrutos ember talpát, bal

bal kezét, és vak szemeit, akár mitsodas húrut légyen, ki tisztúl belőle. *Vagy ha mellye is fáj 's a' Tüdeje-is rothad, flegmát ki sem bánybattya, vagy belső részei fájnak, avagy sérelmesek.* Főzze meg a' Teteintódó füvet, páprád gyökerével egygyut (mellyet ördög bordának-is hinak) borban, vagy vízben 's estve, 's reggel azt igya vagy egy hólnapig. *vagy* Az Isópot, hét, nyolcz szál Rútával meg főzni, és méz-zel vízben, 's egy darabig azzal élni. *pr.*

Ha az Hurut, melly rekedéssel, erős fülladozással, 's lélekzet vétellel vagyon: Ó hájjat foghagymával ószve kell törni, 's a' talpát de főképpen a' farkát szént tűznél azzal kenni, 's jól bé süttetni estve, 's reggel, a' mellyét pedig fagygyúval jó melegen kenni. *Itala,* estve, 's reggel édes téjben zsallyát, sáfránnyal főve, mellyben tegyen veres tzukort böven, Lúd zsirt, 's tört büdös követ, és estve, 's reggel három, három hintásával igék meg belőle. *vagy ez helyet az ital helyet:* végy egy kis marok korpát, egy dióni temjént, sáfrányt a' menyit gondolsz két újjaid között az edényhez képest.

képezt , apróra törvén a' tzukort , és temjént , tedd egy meszfzelyesnél nagyobb tsuporban a' korpával , és sáfránnyal egygyutt vízben , 's hadd addig főni , mig egy tojás óregen meg főne , az után a' tüztől el-vévén , szurd által tiszta ruhán , és reggel ebéd előtt , ebéd után , vacsora előtt , vacsora után , és lefekvés előtt végy bé egy egy kalánnyal. *prób. Idő közben pedig itala legyen.* az hogy egy négy ittzés székben kell tenni apróra óízve vágva 12. levél szarvas nyelvű füvet , scabiosát (az az , kelés füvet) egy kis markotskával , véronikát ugyan annyit , zsallyát 12. levelet , Anis magot egy kis markotskával , és ezeket jól meg-főzvéen egygyüt nap közben azt igya. A' bort , és más a' féle italt félre kell tenni , 's etzetes , és savanyú ételtől magat órizni. *pr.* És bizonyos.

Hurutról tovább-is Egy édes Almának mesd el a' tetejét , vájd ki a' bélét töltsd meg fejer temjénnel , 's sáfránnyal , tedd reá ismét a' tetejét , 's len tsepube tfinálván súfd meg hamúba , az után vedd ki , 's ki szedvéen belőle a' temjént , a'

sáfrányt hadd benne 's meg évén feküdj
 le, 's takarjanak bé jól, hogy izzadgy.
vagy: A' fejer petzerke gombát, ha viz-
 ben meg-főzöd, és a' levét ifzod, egy
 kis sizeretsen dióval kéttfzer, 's három-
 fzer el áll. *vagy:* Bor etzettel kell a' tal-
 pát párolni. *vagy:* A' veres hagymának
 a' tetejét ki kell mint egy póltura met-
 tzeni, a' belső rézfiből ki kell vájni, és
 egy kis nádmezét belé tenni, és egy né-
 hány tsep fenyő olajt belé tölteni, 's
 úgy bé-fedni a' tőrájával, 's vizes len
 tsepübe az után meg-sütni, 's levét ofz-
 tán ki fatfarni 's meg-innya. A' Gyer-
 mekeknek Tsuka hájjal kell a' talpát kenni.

Hó-szám a' melly Aszfzonyon nints:
 Vegyen tormát egy jó marokkal, mossa
 meg, 's törje meg, 's tegye egy edény-
 ben két ittze borban, 's tartsa harmad na-
 pig, az után fatfarnja által ruhán, azt igya
 estve, 's reggel. *Ha pedig felettébb va-
 gyon:* Azon vérből egy kalánnyit szá-
 roz meg tserépben tuz közöt két felé
 hajtván a' tuzet, vagy kementzében tórd
 porrá, 's egy pohár borban (hogy ő ne tud-
 gya) add meg innya. Jovasollyák a' kám-
 foros éget borral való élelt-is. I.

I.

Inflammatióról, vagy tüzes támadásról. To-
jás fejeében tégy egy kis sáfrányt,
és kámfort, 's habard jól őszve, 's kend
ruhára, 's kössed vele. *pr.*

Ingó Fogról. A' Tárkonyt főzd-meg
etzetben azzal mossad. *prób.*

Iny fájásról. A' Fagyalfa levelét fűedd
meg, 's főzd meg jól, belé tévén egy
kis timsót (és ha vagyon, aszszú rósát-
is) 's azzal massad. *vagy:* Erős bor etzet-
ben főzz kenyér haj alatt komlót, az-
zal mosd, a' szádban tartván egy egy
ideig, 's az után ki pökvén. *vagy:* A'
Zsallyát, és Isópot főzd-meg 's azzal
mossad, némellyek ehez adnak egy kevés
Léftány fűvet-is. *vagy:* Egy kevés szin
mézben négy, vagy öt szeg fűvet törj-
meg 's azzal kenegesd. *vagy:* A' Nád
mézet tórd apróra mint a' liszt, 's azzal
hintsed Hasznos erről a' nyers Tár-
konyt-is gyakorta rágni.

Iny Rothadásról. A' Farkas fogát áll
tsfontyával egygyut, mellet a' bőrön hagy-
nak

nak , meg kell égetni , s' meg-törni ,
 's egy kis tört Timsót - is közébe tenni ,
 's mézben keverni , az után egy kis ágats-
 kára lágy ruhát tekerni , 's abban belé
 mártogatni , és az inét száját belől tapo-
 gatni , 's kenégetni *pr. vagy* : A' Szkom-
 piát melly a' vargáknál vagyon borban
 vagy vízben mézzel egygyut főzd-meg ,
 's azzal mosd. Ez az Jny Dagadásról-is
 jó. *Ha rothat , és ki vére* : Kámforos
 égetborral gyenge ruhátskát mártogatván
 belé , nyomogasd , 's mosogasd.

Ine a' kinck fogától el-válik. Törje-meg
 jól a' púska port , 's tegyen közibe törve
 fokhagymát - is , és azzal ilmét ólízve
 törvén kenye meg estve , virattig meg-
 gyógyúl.

Ir mindenféle febre. Vedd a' Disznó ál-
 lának a' sirját , viaszszat , fa-olajt , Tim-
 sót , szurkot , bárány fagygyut egyenlő
 mértékben , és a' B. Afzizony mentáját ,
 úti füvet , kigyó harapta füvet , Cyno-
 diát , egér fark füvet , egyenlő mérték-
 ben , s' ezeket ólízve vagdálván , rántsd-
 meg az emlitet Disznó zsírban &c. és
 gyenge ruhán által fatlárván , 's ruhátsf-
 kára

kára kenven, azzal rakd, 's kössed, és ha az hufa le hullott-is, csak a' tsont 's inak maradtak, meg-gyógyul. *pr. vagy:* Végy három pénzára Timsót, Grispánt, Búdóskövet, egyenlő mértékben, viafszat, és szurkot, egy kevés ó hájjat Bárány fagygyut ószve elegyítvén főzd-meg erőssen, 's azzal kössed, és ha orbantz léfzen-is benne, hasznát sokaknak. *Lásd: fog-fújás.*

Iz ellen. A' melly gyermeknek Iz eszi a' száját, veres aszú Mályvát, Rósát, Tsuka-fogat, Narants haját, törjenek ószve porrá, 's szitállyanak-meg, egy kis tört sót-is belé tenni 's egygyütt tiszta vízben vetni 's azzal kell az Inetskéjét kenni. De kétszer kell fel-fordítani. *vagy:* ha öreg embernek eszi a' száját. Eget timsót, szeretsen diót, Narants haját, ezeket ószve kell törni, 's az Inébe kell nyomni meg-gyógyul. *vagy:* Az hegyes úti füvet, egy éjjel vízbe ásztatni, és azon vízbe meg főzni, 's azzal mosni, ismét az éget timsót, szeretsen diót, narants haját meg-törni, és a' porát a' mosás után az inébe nyomni. *vagy:* E-tzebe főzzenek zsáallyát, azzal mofsák

K.

Kelésnek minden-félének meg-fakasztásáról. A' len magot meg kell törni, 's szitálni, ehez egy, vagy két tyúktojás fejerét, 's egy kevés fa olajt elegyíteni, 's ezt egyben habarván flastrom formán reá kötven meg-fakasztya. *vagy:* Olvasz ószve szurkot, ó hájjat, iros vaját, viafszat, bárány fagygyút mind egyenlő képen tfináld flastrommá, 's tedd reá. *vagy:* Téjben vagdaly igen aprón, a' vagy reszelly veres hagymát bőven, tégy fejer kenyér bélét belé, és jó féle töretlen sáfrányt, főzd ószve, 's tfinály flastromot, 's tedd gyakran a' kelésre. *vagy:* Az édes Lapúnak szárát parásában tedd, 's mikor meg-lágyúl le-vonván a' felső bőrét, azzal kösd, meg érleli.

Kelevény ellen. Egy dióni viafszat, egy dióni mézet, egy dióni szurkot, egy dióni ó hájjat ószve kell olvasztani, 's kilentz fekete pókot, hinek a' lába nem hosszú, és kilentz legyet belé kell rontsolni, 's kevesé meg-főzni, 's

az után meg szűrni, 's úgy kell akár melly mérges kelevényre rágaftani, 's a' ki arra való, hogy ki fakaszfa, ki fakasztya, és a' ki nem, Harmad nap alatt el-ofzlattya. *vagy*: A' veres hagymának mint egy póltura a' tetejét ki kell kerekíteni, 's a' belső bélében-is ki kell venni vagy vájni, 's az helyében tükort teni 's egynéhány tsep fenyő mag olajt belé tsepegetni, 's úgy a' ki metszet tetejét reá tlinálni, 's len tsepübe meg-sütni jól, az után a' levét ki-fatsarni, 's meg innya. *vagy*: még-is tovább ha mellyében *vagyou*. A' pápa fuvet horban meg kell főzni, és len olajt közibe tölteni, azt melegen innya, a' mint el-túrheti, ennél jobb orvafsága alig van.

Kéz reszketésről. A' B. Afzfzony mén-táját horban jól meg-áftatván, 's levét ki-fatsarván add meg innya egynéhán-szor. *vagy*: A' fekete úrnót, 's fejer rósát tórd ófzve, 's a' tenyeredben való ereket törülgefd annak a' vizével, *Ha kólíka miatt a' kezek el esnek.* A' Boro-ftyánt, vizi sárga liliomnak a' gyökerét, 's fejer mákot, porrá tórvén szitáld-meg,
E + 's főzd

's főzd-meg vízben keményen, kend ruhára, 's kösd vele a' kezeket. *Mikor a' kezek lábak el-esnek.* Vedd a' Megy-*ř*ának gyökerét, szépen meg mosván vagdald egy egy újnyira főzd-meg főrdőnek, és egy nap kilentzer főrdőgyék meg benne, meg-gyógyúl.

Kigyómarásról. Az Egér fark füvet tört meg jól, és bor etzetben keverd őszve, kösd-bé azzal. *vagy :* A' vad kendert főzd-meg vízben, vagy tört-meg, kösd reá. *vagy :* A' keferü Lapúnak succusát, 's levét ki-fatsarván, borban elegyítvén meg kell innya, 's mingyárt lohasztya a' Daganatot. *vagy :* A' Fejér lilium gyökerét tört őszve ó hájjal, 's azzal kenyed, azonnal használ. *pr. vagy :* Vedd akkor mindgyárt a' magad vizelletedet, 's melegen idd meg semmi bajod nem lézen *vagy :* A' melly kigyó meg mar, annak (ha meg kaphatod) hamarjában meg ölvén vágd-el a' fejét, s' tört őszve foghagymával, és frissben kösd reá, 's hadd állyon a' seben két három nap, ha meg dagadt-is, el múlik, 's meg-gyógyúl.

Kigyó a' kaben búvik A' Rókának vé-
rét

rét elegyítsd borban, 's melegen adgyák meg-innya. *vagy*: A' Rutát, foghagymát, isópot erős etzetben, 's mázos fazékban meg kell főzni, 's azt innya adni. *vagy*: Főzzék meg a' kigyó hagymát borban, vagy vízben, igya meg, ki mégyen. *vagy*: Forrallyanak jó fazék édes tejet, (ha gyermek) öntsék désában, 's fel kötven lábbal, rendével petzkellyék fel a' száját, 's olly közél tartván a' tejet, hogy a' gőzze a' izájába mennyen, ki jó a' téjre.

Kólikáról. A' Tehén ganéjt fa olajban meg kell rántani, 's egy kis szegfűvet belé tenni, 's az hasára kötni. *vagy*: A' kék Liliom tövét, meg-afzalva, 's meg törve meg kell főzni ketske téjben bőven töltven reá fa olajt, hogy jó zsíros legyen, és azt erőssen meg-főzven flastrommodra ruhára, annyira, hogy gyomrát, 's köldökét bé-lepje, 's kösse reá. *vagy*: A' Gyertya hamvát, az hamv-évöböl fzedd ki, 's törd-meg, és jó borban vedd bé. *vagy*: Az hangyának három, vagy négy tojását meg törven borban, vagy vízben vedd bé. *vagy*:

Végy egynéhány diót, és béli kózt a' mely növefei, vagy fái vannak, azokat ki fzedvén égefd meg, 's vedd bé tiszta vízben éhomra. *vagy.*

Kólikáról purgátio. Egetbort, ó hájjat, fa olajt egyenlő mértékben olvaszszanak ószve, 's adgyák meg innya, 's lefektetvén takarják bé. *vagy:* A' Fuzfa levelét főzd-meg borban, és egy kevés borsot belé vetvén idd meg. A' vér pökést-is meg állittya. *vagy:* A' Szilvát mosd meg szépen, három, vagy négy lévben-is, hogy semmi rútság rajta ne maradgyon az után főzd-meg jól káposzta lévben, 's azt igya. NB. T'sak ha tiszta káposzta levelet iszik. is háromszor éhomra igen jó. *vagy:* Az úrómnak tetején, 's honallyain nót gyenge agatskáinak tzikáit, vagy tetejetskéit el kell t'pdefni, 's tüzes zfarátuakban, vagy-is parásában takarni, hogy jól meg pörgölödgyék, az az: fonnyadgyék, 's azt melegen (a' mint el-álhattya) köldökére kötni.

Kopaszügről. A' mogyoró belet meg kell törni, 's mézben elegyíteni, 's az-
zal

zal kenni. *vagy* midőn kopaszodni kezde. Vizi tormát, úrmót, Isten fáját, vére hulló-fu gyökeret meg-főzvéen lúgban, azzal mossad, az után egy tsomó vagy falka legyet törj őszve jó féle Terpen- tinával, és Tyúk-tojás székével, 's azzal kennyed.

Körságról, vagy nehéz nyavalyáról. Egy le-íse szemni pésmát kell venni, 's egy kalán Rósa vízben meg kell adni innya, el-áll. *vagy:* A' meg lőtt farkasnak frissiben ki vett májját főzzék- meg, 's azt adgyák meg-enni. Vagy ha úgy meg nem ehetné, azon meg-főtt májjat süsék, és aszallyák meg, 's tör- jék porrá, és a' beteg ételében kell hány- ni azon port, úgy véle meg-étetni. *pr. vagy:* A' Denevért szárazd-meg kement- zébe, 's törd porrá 's abból estve, 's reggel végy bé egy, egy kés hegynit. *vagy:* Mártiusban lőj egy hollót, úgy hogy elevenen le ne esék, 's egy új paraszt fazékban tedd a' kementzében, 's mikor porrá ég, azon porból egy, egy arany nyomót bé kell adni akár mi féle italban. *vagy:* A' Tóvisses Disz-
uót

nót hasonló képpen meg égetvén, a' porából egy egy kés hegynit adgy bé, akár mi féle italban, mikor rá akar jöni. *vagy*: Az ókór fark korónak virágját fzedd meg, 's afzald-meg 's törd porrá, add meg innya. *vagy*: Fgess meg tiz, vagy tizen egy fetske fiakat új fázékban mindenestől zsavátnakon erős fedél alatt, 's törd az után porrá, és estvénkent három kés hegynit vízbe *Œc.* végy bé, *vagy mig-el nem hatalmazik*: A' Basa Rósának magvát meg száraztván, 's porrá törvén, egy kés hegynit adgy-bé borban vagy pálinkában, és ha egyszeri bé adással el nem hagyná, mászszor-is adhatfz. *pr.* Ennek a' magvára jól kell vigyázni. Azért Junius végén, vagy mindigárt Julius elein el-kell fzedni, mivel egy éjjel-is oda szokott lenni. *vagy*: Az Árva Tsalán gyökerét meg-törve, vizelletiben add innya, meg áll.

Koszor főről. A' puska port elegyítsd párlúgban, 's tedd üvegben, kend véle egynéhányszor. *vagy*: Elsőben le kell mind az haját jól nyírni, 's a' tövisses haját ilyen módon ki kell fzedni, hogy tudnia-

tudnia-illik, végy két rész keményítőt, és mint annak fele annyi szurt fenyő szurkot, és ezeket olvazd ófzve, 's flaskrom formán sűrű ruhára kenvén, a' fejére kell ragasztani (De nem kell hagyni, hogy száradgyon a' fején) 's ugy fel-szaggatni, mind ki húzza magával az hajnak veszet tövét. Az után föld epét az az: Centauriát, vagy őrvény gyókeret, vagy mind a' kettőt egygyut, erős borban, erőssen meg-főzvéen, jó melegen kell vele mosni. A' mosás után *Tyuk-tojás* székeinek az *olajjával* kell bé kenni. Mellyet így készitts: Főzz meg egy néhány *Tojást* jó keményen, vagy susd meg, az után ki szedvén a' *székit* morsáld el egy serpenyőben, és pörgöld-meg jól mig megfeketedik, és azon melegen erős ruhában rakván fatsard ki az olajját 's azzal kennyed minden mosás után (né-mellyek tsak veszfzó szállal szuntelen keverik, és mikor a' *Tojás széki* mind rá ragad az *olajja* a' serpenyőbe marad. *vagy*: Törd-meg a' budős követ, mellyet meleg borban kevervén gyakran verd-bé véle. kőbő-

Köhögéfről. Jó az órvény gyökeret vagdalva, szarvas nyelvü, és pápa fűvet egygyüt fű téjben innya. vagy *Plinius* írja: hogy a' ki két fontni *Isópot*, három mezfzely vízben meg élleszt, azon a' régi köhögést-is meg állittya, és a' Tüdejét meg-gyógyittya. *Lásd: Hurut.*

Köldök fájásról. A' Rutát törd-meg, és Tyúktojás fejeérében keverd-el, kend véle, 's kösd a' köldökére.

Köldök Tsömörrel. Szedd meg a' Ló mentát, Fekete, és Fejér ürnököt, egygyüt meg törvén, öntsd-meg forró vízzel, 's azt jó melegén kösd a' köldökére. *Lásd: Kólíka.*

Köszvényről. Mint-hogy ennek bizonyos orvofsága nints 's nem-is találta-tik, fő-képpen a' kik régtől fogva benne vannak, azoknál; én mind az által (szólván azokról a' kiken még igen nagyon el nem hatalmazot) magamon próbált egynéhányat le irok, noha jól tudom, hogy talám nem mindennek fog használni, mert ebben a' nyavalyában egy orvoság egynek használ, málnak más, né-mel-

mellynek pedig femini femi, mig magától kinem áll. Ezen két első orvofságok tehát a' kőszvény fájdalmát elvezik: Hogy t. i. ha bor sópróben *hangya Zfombikot* tészesz földestől Hangyástól, 's Tojásoftól egygyüt úgy ki főzöd. Az után a' mély palatzkban vészed az éget borát, ófzi (melly Tavaszfal-is vagyon) kék kikeritsnek a' tövét, hánd belé, és azzal mosd. Ez, mikor ki főzöd az Hangya zfombikot, veres lesz mint a' piros bor, a' kikerits tövétől pedig mindgyárt meg sárgúl, és bűdös külömben, de nagyon hasznos.

vagy: A' Tsúda-fa levelét főzd-meg jól vizben, 's töltsd egy két fülü Dészában, páltzikót által dugván a' fülén, mig forró, tedd reá a' lábadot bé takarva páröld, és ha annyira meg hül botsásd belé, 's ha ki akarod venni a' vizből, szedd ki a' levelét, 's kösd-bé a' fájos lábadot véle, két, 's három nap ezt mivel.

prób. vagy: A' Nádragulyának (mellyet nagy fűnek-is hinak) bőven szedvén a' gyökerét fejsze fokkal rontfold meg jól, 's hand palatzkban, tölts rá

erős

erős sópró éget bort , hufzon négy órá-
 ig meleg helyen éllezd meg , az után ,
 egy egy keveset tálatskában töltvén fze-
 nen melegífd - meg , 's melegen az éget
 borral a' kőzvényes tagot mossad , 's
 kennyed , 's a' gyókeréből - is ki vévén,
 ruhára tévén kösd - bé véle a' fájós , és
 dagadt kőzvényes lábat , Magamon pró-
 bált hafznos orvofság ; ezt pedig egy
 néhány nap kell tfelekedni , estve , 's
 reggel. *vagy* : A' Bor sóprót forrald-
 meg , vefs Timsót , és bűdös követ
 belé , jó melegen azzal kösd. *vagy* : A'
 Nyúl vérét elegyítsd borban , azzal kend.
vagy : A' Nőstény Heringnek vedd a'
 tejét , 's kend ruhára , ki vonnya a' tú-
 zét , 's meg gyógyúl. *vagy* : A' Mo-
 gyoró hagymát tórd ófzve , 's pálinkában
 tévén éllezd - meg , 's mossad véle 's ru-
 hát - is mártván belé kössed , az hagymát-
 is rá lehet kötni. *vagy* : Egy újni
 hofzfú szoros fájú úvegetskét , vagy
 ha nagyobb lesz - is fzedgy félig marha
 ganéjban való Gelefsztával , 's tólts rá kő
 olajt , Terpentina olajt egy arányú mér-
 tékben , és fa olajt melly annyi légyen
 mint

mint a' más kettő egygyütt, tfináld téfztában (jó bé zárván az úveg száját) 's ha meg-sul a' kementzében , és a' ki-vétel után meg-hül , vágd ketté a' kenyeret 's vedd ki az úveget, kementze előtt azzal kend jól bé süttetvén egy néhányszor , akár hol legyen a' testedben a' kőszvény. A' földi Bodzának gyökerét meg-tórvén, 's levét úvegetskében tévén téfztában tfinálván , hasonló képpen tselekedgy mint a' fellyebb irt orvofsággal. *vagy*: Tyukmony székét sáfrányos vajban főzd-meg lágyan , jó melegen ruhára kenvén kősd-bé véle. *vagy*: Sót , és kormot kőpuly ófzve Tyukmony fejeérével , és mikor elsőben kezdődik a' kőszvény , ruhát belé mártván kősd-bé véle.

Kőrül való Orvofság. Kerefd a' Rókának vérét (de ne tudgya a' kinek bé adod) add innya borban. *prób. vagy*: Bétonikát , vad Zsallyát , szapora füvet , Tsába ire füvet. Tíengő füvet tövöstől kell egy mázos fazékban tenni 's fejeérbort reá töltvén kenyér haj alatt megfőzni , úgy innya estve , 's reggel. *vagy*: Végy egy szoros száju úveget ,
f
melly-

mellyben egy pöltírára pálinka belé megyen , vagy egy közönséges pohár bor, 's töltsd meg erős égetborral , és törj meg kilentz gerezd foghagymát igen apróra , és belé vetvén maceráld , vagy éllezd hufzon négy oráig , az után ki töltvén egy pohárban , 's a' foghagymat-is gyenge ruhán belé fátarván erőssen , meg kell innya. Ezt tseleked mig meg szünik minden harmad nap. Némellyek erről azt tartják : hogy Újságon kell venni , és abban az holnapban nem bántya , némellyek pedig : hogy akár mikor , és ha a' kó igen szorongattya , minden nap élhet véle.

Köls ellen. A' napra forgó tüvet hordozza magával le hull róla.

NB. Leg szükségebb Háznál tartani *Fenyő olajt , Velenczei Terjéket , kámforos Éget-bort.* Fenyő olajt pestis ellen. Terjéket fő-képpen Velentzeit , egy kis papirofra kenvén , pokol varra ragasztani. A' kámforos Éget-borból innya ; minden belső fájdalom , Nyilallás , és Kólika ellen.

L.

Láb szár ki-sebesítése ellen. Végy egy fazekat újjat ; és abban Ros keuyét bélét morfolván , tégy belé *Timsót* , 's tölts rá fa olajt , főzd-meg jól borban ; az után kend ruhára , a' más részit-is felyül reá hajtván , és a' febet gyengén elsőbben borral ki mosván , kend bé jó melegen minden nap kétszer.

Láb szár meg-ütése, 's ki sebesedése ellen: Attzél fuvet szedgyenek , 's főzzék meg borban , 's azzal kell raggatni. *vagy:* Kúha pith mártfanak fa olajban , és rággafsák a' sebre , 's felyül pedig boros ruhával kófsék. *vagy:* Ha az Inát meg üti , hamar *Vereshagymát* reszellyenek , 's azzal kófsék bé. *vagy:* Ha valaki szárát meg üti , vagy ló rúgja : mindgyárt fenyő szurkot lágy melegen kófsón reá 's harmadnapig tartsa rajta. *Ha pedig Orbantz esnék belé , vakarjon Szappant* borban , 's egy kis *Timsót* tegyen belé , kófsé véle.

Lábnak átesből , vagy vakarásból ki sebesedése , és abból sok helyen való ki fakadása.

dasíról: Főz Fekete rethet metélve mint a' Répát , és azzal ötször , 's hatszor lágy melegen mosd meg , 's ruhát mártván belé kössed , 's ha meg - szárad ismét frissel újjítsad. *vagy :* Három vagy négy *Tojást* meg kell keményen főzni , 's az haját el hányván , vágd hosszúra két felé , vedd ki a' székét , és az helyét töltsd meg tört *nádmézzel* , 's az után ismét borítsd ószve ('s ha ószve nem ragadna , fonallal kösd ószve) 's főzd meg parásán (ha lehet új serpenyőben) erőssen , és a' melly levet botsát , abban keverj tavasz búza Lisztet , és ruhátskára kenven azzal raggasd. *pr.*

Láb avagy kéz ki Marjulásáról : Végy *Árpa Lisztet, Mézet, Sót, és jó Etzetet.* 'S egyenlő mértékkal elegyítsd ószve, főzd meg , és melegen kösd véle vagy harmad napig. Jó Sz. János Lapujával is kötni.

Láb Dagadásról : fő - képpen *ba-rugástól* *vagyon :* A' keferu Lapunak alsó felét (meg-törvén a' közepén való inát későkkel) fordítsd a' lebre , 's kössed véle.

Láb vagy kéz sugarodásról. Minden nap *Földi Borzából* főtt főrdőben kell ferez-

ferezteni , és a' fördő után , régi ó háj-
 jat , kender magot , sáfrányt, paponyat,
 főzz őszve, 's azzal kennyed. *vagy*: Ken-
 nyék jó erőssen *Borz* hájjal , vagy ha
 azt nem kaphatni, *Marha* szarv tfontnak a'
 velejével , és a' kenet után , *Borban* főzz
 len-magot , faragj belé szappant , 's főzd-
 meg erőssen mig olyan lesz mint a' pép,
 mellyet jó melegen ruhára kenvén , bo-
 ritsd - bé a' kenés után véle. *vagy* : Az
őkör Farkát, *Nyir* fa levelével egygyutt
 főzd - meg vízben , 's tfinály fördőt be-
 löle , 's abban fördgyék , és a' fördő
 után kőtsék véle. *vagy*: A' szólló *Mon-
 tyát* avagy *Törkölyét* főzd-meg vízben ,
 's töltsd kádban , 's egy kis széket belé
 tévén ullyen benne egy egy ideig egyné-
 hányszor , fellyul lepedővel vagy egyéb-
 bel bé takarván. Hasznosan párolhatni,
 ha *Téjben* vagy *Borban* *Zsallyát* , 's *Ma-
 joránnát* főzvé , 's hév kováts köre ön-
 tőzik ruha alatt , és a' párlás után reá
 kötik.

Lép Dagadásról. *Tamariskus* pipa-szár-
 ból kell dohányozni. *prób. vagy*: Végy
 a' Patikából *Emplastrum Ranarum*, és ol-
 F 3 lyán

lyan bőrré kelly kenni , a' ki annyi lé-
 gyen mint a' keménysége), vagy Daga-
 dáfa a' lépnek (elég pedig olyan egy
 Máriására flastrom) és egyszer belőle
 kenne-bé a' bőrt elsőbben , és ragaszfa
 reá , kótés nélkül , mert magától meg-áll,
 's le sem esik , és a' mikor harmad , 's
 negyed nap múlva &c. magától le-esik ,
 másodszor-is azt tselekedgye , meg-gyó-
 gyul. NB. Egy pohár háromforra elég.
pr. vagy : Fél Ejtet bort tégy a' tuz-
 höz , vefs belé fejer kenyérbélet , főzd
 meg-erőslen , az után jó sűrűn szurd által,
 hogy olyan legyen mind a' pép , akkor
 vefs belé egy löt gyömbért , egy Dió-
 ni söt , egy Dióni olajt , egy karafina
 Éget bort , és ismét főzd őszve erőslen ,
 az után mint a' flastromot kend ruhára , 's
 kösd a' Lépre. *vagy :* Jó Savanyu ko-
 vást fa olajos Borban főzz meg erőslen
 mint a' pépet , melegen ruhára kenven
 kösd bé vele. Még jobb , ha savanyú
 kovást Len olajat , Etzettel , és Borral
 főzöd őszve. Ez a' Melly Tsontnak fáj-
 dalmát - is hathatossan ki vonnya. *vagy :*
Szek-füvet , Borza virágot , Fodor-mén-
tát ,

tát, Rutát, Petresélyem levelét egy egy öizve marokkal vévén, az emlitet füveket hintsd meg véle, és két zatskóban egy aranyú mértékben tévén vesd egy ízta mázos fazékban, 's tölts reá egyen-
 mértékben *Bor Etzetet*, *Fejér Bort*, ugyan annyi *Forrás vizet*, és a' fazék száját fedővel, 's téfztával tfináld-bé, hogy semmi párája ki ne mennyen. Az után mikor meg-fő, egyik zatskót kivévén, 's egy kevésé meg fatfarván, úgy kell az ember lépére kötni melegen, a' mint el álhattya, és ha a' meg-hül, mindgyárt a' másikat.

M.

M *Ai vagy Tudó rothadásról.* A' sebfüvet, az az: *Betonikát* főzd-meg fa olajbán, add meg-innya egynéhányszor.

Máj Forróságáról, 's Dagadásáról. El-sőben a' *Basilikát*, vagy *Tudó eret*, *Mediát*, vagy *Salvatellát*, kell meg vág-ni. Az után purgátióval kell élni, melly a' *Báist*, az az *Epe sárt* ki hordgya. Itala lehet: A' jól meg ért *Almát* egy-

néhányat meg- reszelvén , levét fatsa-
 ki , meg- főzvé , 's tájtékát el- hán-
 van tisztid- meg , ahhoz tölts meg an-
Citrom levét , 's meg annyi *Rósa* vizet
 és nád mézet , a' - mennyi elég , ho-
 édes , tőpős légyen ; kedves és hasznu-
 ital , mellyel akár melly forróságban
 hetni , Jó a' savanyu vizzel való éle-
 az az : Tőevitzével , akár meg- dagad-
 sáról , akár meg- dugulásáról a' Májnak
 fő képpen Májusban két vagy három h-
 tig . Azt pedig minden ebéd , 's vacsor-
 előtt , két két órával kell innya ; az ital
 után mindenkor eleven *Győmbért* , vagy
Győmbéres , piritot kenyeret egyek,
 vagy : A' Tőpke rósa fának a' töve-
 igen jó a' Máj meg- dugulásában . Mosd-
 meg , 's főzd- meg vízben , 's azt igyad
 rend szerént . Hasznos a' Bőrány uróm-
 ról , és Föld epéről való ital- is , kulső
 képpen a' reszelt *Földi tőköt* , és *Fejér*
mályva gyökeret főzzék- meg *Borban* ;
 vagy *Téjben* , vagy *Etrzetes vízben* mint
 a' pépet , 's ruhára kenvén jó melegén
 köfsék azzal a' Májja tájjékát , és ken-
 nyék fejér *Lilium olajjal* , ha vagyon .

Méh Tűfésről. A' *Mályva* levelét
 jó ós *Etzetben* főzd - meg , 's azzal mos-
 d. l. *vagy* : Akár csak a' *Mályva* leve-
 let törd - meg , úgy kennyed.

Melley Fájásról. A' *Fejér úrmót* kell
 melegen gyakran a' mellyére rakni , 's
 közni. *vagy* : Az *Isten fát* főzd - meg ,
 's annak a' levét igyad ; minden fájdalom-
 ról a' mellynek hasznos , *vagy* : A' *Kék*
papírost tsepegesd - meg gyertyával , az
 úgy tövel lyukaszd által , meg - melegítvén
 közd a' mellyedre , *vagy* : A' *Lud zsirt*
 közd szurke papírosra , és jó melegen
 közd rá *vagy* : Végy *pipats* avagy
Vad kök virágját , a' feketéit el - hányván ,
 a' jayékon szárasd - meg , fu tej helyet
 kölve , 's reggel azt igyad. *vagy* : Sult
veres Hagymát törj ószve vajjal , azzal
 kend , es kössed.

Melley Fájásról , 's mellyben való száraz
Hurutról. *Lud zsirt* , *veres hagymával*
 elegits , azzal kend. *vagy* pedig *Bor-*
ban , vagy *pálinkában* fa olajt kétszer ,
 vagy háromszor igyál.

Melley Fájásról , *Nyilallásról* , 's *Ökle-*
lésről , 's akár melly belső fájdalomról. Jó

Estve, 's reggel egy egy kis kámforo-
Eget Borral elni. pr.

Meltyben keléfről. A' Földi Borzának
gyökerét, mint a' Tormát törd-meg,
vagy reszeld meg, 's önts bort reá, ad
innya. prób.

Meg szakadúfról. Mikor valamely bel-
ső része meg-szakad az embernek, vagy
eretske, Tetemtódó fuvet kell Borban
kenyér haj alatt meg főzni Téjben, 's
azt innya. Ez, a' Tsontot-is mint a'
Fekete Nadály ószve forasztya.

Mérges Tüzes Fakadék ellen. A' Dió-
bélét égesd-meg 's habard el-borban, meg-
gyógyittya.

Méreg, vagy Etetes ellen: A' Fekete
Cyprus fának, a' külső fekete haját le-
vévén, vedd külön a' fejejét, és azt új
mázos Tsúporban kenyér haj alatt főzd-
meg borban, 's gyenge melegen add-bé-
lnya: ollyannal próbált dolog, a' ki
már három esztendő étetésben volt,
's olly férgeket hányt-ki, mellyek már
mászáltak a' földön (Gyék, vagy vizi
Borjú) NB. Elsőbben az italt hánya
ki, az Etetést, de az után megént adni
kell

kell az italból , és ha csak magát azon italt veti ki , jele : hogy nints több benne az étetésből. Annak-utánna ótalan *komlós kenyeret sáfrányos Téiben* hányván csak azzal éllyen , míg fel nem épül égészlen. *vagy* : Egyébb féle Étetések ellen jó Fa olajt-is innya. *Lásd* : *Étetes*.

Métely ellen. Közönségesen Németul : *Seder wajs* , a' patikában találatik. Ezt őszszel korpában kell adni , Tavaszszal pedig hájjal őszve törni , 's akár melly mételyes állatnak Inyét , 's fogait véle meg kenni meg-gyógyúl. *pr.*

N.

NÁtba ellen : papiroft kell *Borban* mártani , 's azt törött *szegfűvel* meg-kell hinteni , 's meg-kell hagyni száradni , 's azzal magát füstólni. *vagy* : *Szegfűvet* , *Temjént* , *Gyapottat* , *Núdmixet* , *Korpdát* , fzenre kell vetni , 's fejét bé takarva füstólni. *vagy* : Föld-meg a' kaport vizben , az után tűzes vas falakot , mellyet a' kovátfok ki hánynak , a' kóból hány ny belé , fejed bé takarva párold

párold magadat , kétfszer , 's háromszor. Jó ha csak a' száraz kaprót tuzre vagy szénre veted-is , fejed bé takarva úgy párold. *vagy*: A' *Majoránát* töröld-meg , és porúl azt szijad. *vagy*: Végy három, vagy négy fő *fogbagymát*, 's annak gerezdgyeit meg tisztitván tórd ószve ó hájjal , és tűznél kend-meg a' talpát , 's fő-képpen a' farkát , 's jól itassa bé.

Nebézség ellen. Puszpángnak a' levét meg-kell törni , 's annak a' levét ki fatfarni , 's azt kell meg innya adni.

Nthéz-Hallásról. Végy egy nagy jó *Fekete Retket*, 's azt meg reszelvén sózd-meg jól , és annak levét ki fatfarnván gyakran a' fulében kell eresztetni. *vagy*: Vedd az halászó *Gémnek* az *hájját*, 's azt meg olvasztván , gyenge melegen hétszer , vagy nyóltszor-is minden nap botsásd a' fulében. *vagy*: A' kenyeret a' mint a' kementzéből ki veszik , azon melegen szeld meg , *erős Éget borral* öntözd meg , 's azzal párold a' fulét , párlás után törd-meg a' *zárszópát Éget borban* ásztasd-meg , 's azt eresz a' fulben. *vagy*: A' nyers *Körös fát* tuzre tévén a' melly viz a' végén

gén ki for, fzedd edényben , 's töltsd üvegben , és abból egy , két tseppet minden nap eresz a' fulében. *vagy* : A' *Nyul* , *Ketske* , *Fogoly madár* , vagy *Tjuka epejét* egy kevés *Mézzel* , vagy *veres Hagyma* ki fatsart *levélvel* , 's megannyi *Éget borral* egy edényben habard , és melegyítsd ófzve ; 's azt erezd belé. *vagy* : Az *Hangya tojást* rontsd-meg , *veres bagyma* ki fatsart *levélvel* elegyítid ófzve , és ruhán által fatsard ki , 's erezd belé. NB. Mindenkor étele után *Kerti* , vagy vad kőmény magot rágjon.

Nehéz lehelletről. A' *Farkas almát* tört-meg , 's *mezes vízben* add meg - isnya. *vagy* : Végy *Büdöskő virágot* , vagy tlak a' *Büdös követ* tört-meg , 's *iszitáld-meg* , 's elegyítsd-el , *szin* , vagy *tiszta raj Mézzel* , és kés hegyen gyakorta , 's kivált *Estve* , 's *Reggel* végy belőle.

Nyelv Tjap le-esés ellen. Egy *Ezüst kalányra* melynek *ízellyesebb a' nyele vége* , tégy tört *Borsot* , és a' *nyelv tjap vége felé* kell tartani , magától helyben megyen. *vagy* : *Tiszta Buzának olajját* vedd , és azon *ollajjal* egy *kis tolu izálon* kend meg

meg a' nyelv tsapját. Mellyet így tsinály : Hogy két új Téglát erőssen melegíts-meg , és egygyikre töltsd reá a' búzát , 's a' másikkal fellyül meg nyomtatván , mind addig kell dörgölni , míg olajja' ereszkedik , 's azt szépen egy káldányban kell venni.

Nyelv Tsap dagádásról. Végy Kapor gyökeret , és azt jótskán égesd-meg , hogy egészen hamuvá vályyék , 's azt az hamut tedd egy kevés meleg borban , a' mint az ember torka el-álhattya , és azzal mossa a' torkát. *vagy* : Végy Kókény fának a' Levelét , és jó féle Borban egy új Tsuporban kenyér haj alatt főzd-meg , és melegen a' Torkod azzal mosd , *vagy* : Végy Fél maroknyi Rosmarintot , és annyi Tárkonyt , és egy új Tsuporban jó féle Borban kenyér haj alatt addig főzd , míg fele el-fő a' Bornak , az után melegen azzal mossa.

Nyil vasat ki venni a' Testből. A' Ráhot törd-meg , és tsináld őszve nyúl hájjal , kösd a' febre. És ha mérges nyillal valakit meg-lörttek hamarjában egy Bekát hasittsanak ketté , 's azzal köfsék bé a' febet , meg gyógyúl. *pr.* Nyi-

Nyilallásról : A' *Len* magot főzd-meg tiszta vízben erőssen , kösd a' nyilallásra ;
vagy : A' *Tsukának* áll tfontyát , és a' fejének több *Tfontyait* , meg-száraztván , 's porrá törvén add bé innya. *vagy* : A' *Fejér Cyprust* , melly a' kertekben terem , törjék-meg , borbán fatfarják , 's igyék benne , 's fekügyék arra az oldalára , 's melly felől nyilallik. *vagy* : Egy új *Tojásnak* ki kell venni a' *fejérét* tányérra , tölts reá erős *Éget bort* jó bőven , vakarj reá olajos szappant , 's keverjék jó fokáig , míg jó sűrű lesz , az után tegy *Bétsi sáfránt* belé , 's kennyék *Len Tsepüre* , 's felyül vékonyan hintsék meg *Borsal* , kóssék oda , az hol nyilallik , 's ha meg-szárad tegyenek újjat reá , mind addig míg el múlik. *pr.* *vagy* : A' *Sárga Töknek* , vedd vizét , 's azt igya. Igen jó a' *Kámforos Éget bor* ital. *vagy* : A' *Rósa pagátsát* forró *Etzetben* kell mártani , és a' bal tsetsire kötni. *vagy* : Az *Isópot* , és *kék Liliom gyökerét* főzd meg fele vízben , 's fele borbán , vels *kömény magot-ís* belé , 's azt add innya. *vagy* : *Sziv Gombát* , *Tsuka fogát* , *Rák szemet* ősz-

ve törvén vedd be borban , 's feküdj a' nyilalló oldalra. *vagy*: Mézzel kend meg a' kék papirosl , és az Islen fáját aprórá törvén mint a' Liszt , hintd-bé , kösd a' nyilalló helyre. *vagy*: kend meg mézzel az hol nyilallik , és Dobóv levéllel raggasd-bé , kétszer , 's háromszor. *vagy*: A' Kejerü Lapus forró vízzel öntsd meg , és melegen kösd a' nyilallásra. *vagy*: A' Tsuka b'jját akár a' fogát , megtörve , 's porrá törve add innya. *vagy*: Kilentz Golyóbiskákat mint egy borsó szem tfinály Szurokból , és vízben tévén idd meg Hirtelen , a' kaptzát tedd fazékban , vizelien reá a' beteg , 's ha megázik tegyék a' nyilallásra.

O.

Oldal fájás ellen. Végy Bor Etzetet egy fertálnit, abban fa olajt jó bőven töltvén , és savanyú kovászt olzals- el benne , 's egy lábasban jól meg-főzvéen mint a' pépet , papirofra kell kenni , 's azzal raggatni melegen , a' mint el-álhattya.

Oldal fájás , pleuritis , az az : *éklelet* ellen.

ellen. Véggy egy *Almát*, és két végén a bélivel egygyutt kerckitsd ki, 's tégy abban három borfni szép *Féjér temjént*, és tfináld-bé a' két végét ismét, a' ki kerekített alma végekkel, és takard-bé az *Almát* vizes Tlepüben, 's tedd a' parásában, és süsd addig, míg gondólod hogy a' *Temjény* el olvadot benne, az után ki vévén a tűzből, mesd két felé, 's a' beteg jó melegen egye meg. Légy bizonyos hogy húfzon négy ora alatt, ki fakad a' pleuritis, vagy egézfzen oda lesz minden fájdalom. Ez orvofság fok végső nyavalyákon meg-próbáltatott.

Oldal, és Ágyék fájafról. Keferú *Mon-dola*, és keferu bélú *Baratzk* magot egyék minden nap ötöt, vagy hatot sóval, és kenyérrel. *vagy*: *Fekete úróm levelét* egyék, más étekkal egygyütt. Ez nem tñak az Ágyék fájafról, de a' kóról-is hasznos. *pr.* mind a' kettő.

Orbántz ellen. Jó fél-marokni len magot, meg-kell törtni, 's ritka szítán megszítálni, 's öt, vagy hat Tyúk-tojás fejerét belé ütni, 's egy kevés törtt *Tím-sót* belé tévén, mind addig kalánnyal

habarni , míg jól meg sűrűdik , úgy kell az után ruhára kenni , 's flastrom módgyára reá tenni , 's addig rajta tartani , míg jól meg-szárad , s többszor-is lehet próbálni , ha a' izukség kívánnya. *vagy: Baratzk magnak a' bélét , Ráknak az husát , Timsót , Kender magot őszve kell törni , 's azzal kenni. vagy: Egy kis tilzta Téjfel , két Tyúk-tojás fejejét , egy kis égetlen törtt Timsót temperálly őszve , 's azzal kennyed. vagy: A' Fejér hátú Lapút (mellyet Marti-Lapúnak-is hínak) súly fűvet , meg-kell a'fzalni , és aprón meg-kell törni , mindenikből egy arányú mértéknyit , de olyan légyen mint a' Liszt , sáfrányos Tejben meg-kell főzni , 's azzal turhető melegén kell bé-mázolni , de jó sűrűtskének kell lenni. vagy: A' Farkas almát , akár az Eger fa Levelét , Timsót-is tévén belé , főzd-meg borban kenyér haj alatt , 's azzal mossad , levelével kössed. vagy: üsd Etzetben Tojás Fejéjét , és azt fodord el jól gyenge ruhán , azzal tsapdold. vagy: Rósa vizben elegyits budós kő virágot , avagy tsak törtt és fzitáltt budós-követ , azzal ken-*

kennyed. *vagy*: Éget bort, eleven kén-
esőt. Tyúk-tojás tejérét habarj ószve,
's azzal kend. *vagy*: *Grispánt* egy öreg
magyaronyit, *Timsót* egy Diónit, *Gú-
litz kővet* meg annyit, Temjént-is annyit
törd-meg külön, azután két *Tyuk-tojás*
fejérét, egy kis jó *bor etzetet*, és jó
kevés éget bort töltvén reá habard-el
erőssen, és abban vetvén a' törtt porokat
elegyítsd-el jól benne, 's tollú szállal
úgy kennyed. *prób.*

Orbántzos lábnek Orvossága. A' *Tyúk-
tojás* fejérét ki kell venni és *Timsót* ab-
ban addig kell keverni, míg flastrom ke-
ményedik belőle, és aztat azután Len-
ruhára kenni, 's ázzal bé-ragasztani.
vagy: Meleg Tehén ganéjjal kófsék,
meg-gyógyúl. *pr. vagy*: Törd-meg
jól a' *Glétet*, tölts reá etzetet, és törd
úgy egygyütt, de sem-igen ritka ne le-
gyen azután tölts reá Fa-olajt, ismét
jól ószve törvén, kend hollyagra, 's
tedd az orbántz sebére (nem kell pedig
járni a' lábon, nagyobb szükségen kívül,
három 's négy nap) Ha pedig dagadt,
és sebes, a' sebet a' fellyebb irtt flastrom-

mal ragasd , a' daganatot pedig , meg törven *Etzettel* a' *Glétet* , tollu szállal napjában mennél többször lehet keneged , egy hét alatt oda lesz , ha olyan-is mint a' mosár ; avagy szent Antal Tuze lesz-is , meg-gyógyúl , mert nints az a' tuzes dagadás , a' kit ki nem-von.

Ortzán való Fokadékról , akár orbántztól , 's akár honnét légyen. Leg jobb Tavaszszal a' melly *Bé a nyálban* a' *Tókon Béka Tojások* vannak , azzal kétszer , 's háromszor dörzöllye meg , bizonyossan el-vész. *prób.*

Ortzán való verefségről , 's Fakadékokról. Erre igen jó a' *Berkó-olaj-is* , kit *oleum Tartarinak* mondanak. *vagy: A' Földi Epernek* gyenge ruhán által nyomdki a' levét , 's mosd az Ortzádat véle , a' belső nedveségekből származott Ortzán való fakadékok el-veznek. Ennek vize hajtya az *Arénát* , és *Calculust* az emberből. *vagy: A' berkó olajban* elegyits *Görög fejért* , és egy kevés kámfort , *Salétromot* , és *Búdós-követ* ó hájjal elegyítsd ófzve , 's vagy három estve azzal kend bé , reggel mindenkor vízben megmosd.

mosdván , el-vész. *Ha Orbántztól van, Lásd fellyebb.* Hasznos gyakor köpölyözéssel-is hátra vontatni.

Orr vére járása ellen : Végy Sertés Ganéjt , és kétfelé hajtván a' tuzet (ha frissében , és melegen nem találhatod) melegítsd meg jól , 's kösd a' feje lágyára , 's nyaka tőlgájára. *pr.* vagy pedig gyenge ruhában takarván azon ganéjt , mártsa erős bor Etzetben , tartsa az orra alatt. *vagy :* A' Gálitz követ apróra meg-törvén , elegyítsd-meg az orbúl kétfolyt vérrel , kösd az homlokára. Jó csak *petreselvem levéllel-is* bé dugni az orrát, úgy *Bolha fűvel-is.* *vagy :* Az Hársfát égesd meg , 's vedd szeneestől , 's hamvastól egy pohár etzetben , 's ha meg-higgad , igya-meg. *pr.* *vagy :* Az *Egér fark fűvét* törd-meg erőssen mosárban , és jó levessen kösd a' vak szemére , meg állittya. *pr.* Jó az olyanoknak *Tobákra* szoktatni-is magokat.

P.

P *Alatzk féreg ellen.* Lásd: Bűdös féreg.
 G 3 *Pes-*
 a' B. alatt.

Pestisről, az az, Gugáró! Mézet, 's Lisztet, egy almát hajastól torsája nélkül, Terpentint, Bétsi sáfrányt, édes Tejet őszve kell főzni, 's ruhára kenni, úgy kell a' pestisre reá tenni, vagy kótni. vagy: A' Pápa fűvet afzald-meg, 's tórd meg, és annyit mérj a' pohárban, a' mennyi egy fejer pénzt meg-nyom, és Tojásban adgyák enni, estve, 's reggel éhomra, mikor rajta van a' pestis. vagy: A' Tormát reszeld-meg 's vizelleteddel botsásd-fel, kósd a' pestisre, ki vonnya a' mérget. vagy: Az Exer levelű fűvet, mellyet közönségesen Egér farknak hinak, meg-kell tórni, s' ki kell a' levét fatfarni, 's vizelletet-is kell közé tölteni, 's egy borsólni Terjeket-is belé tenni, úgy kell egy kalányban bé adni. vagy: Az Isten fájának magvából egy arany nehéznit vévén, és egy néhány leveletskéjét, 's egy Diót hozzá, Fejer bort, Bolus Armenust tórják-meg, fzurják által, igya meg a' beteg. A' Cyprus magvának hafonló képpen el-készitvén azon ereje vagyon. NB. Maga oltalmára az Embernek igen jó: Ha nyakra

nyakra valója végére egy néhány tsef fenyő vizet, vagy olajt önt, és azt gyakorta szagollya. A' mellett az Udvaron, és az házban napjába egy néhányszor fenyő ágból füstöt tfinál. Az udvaron lehet tűzben hánni akár mi féle marhának kórmét, 's szarvát belé hánni. E' mellett reggel, minek előtte az házból ki mennyen, bor etzetet végyen-bé egy kalánnyal, mellynek edénnyében legyen Ruta, Zsállya, Fenyő mag.

vagy: Fekete Retket kénkövel kell meg-törni, 's azt ki fatsarni, és annak vizéből mint egy kalánnyit meg-innya.

vagy: Végy egy *veres Hagymát*, mész ki szép kereken a' tetejét, az után a' székit, és bélit vájd-ki, 's három vagy négy részre tégy abban másfél nehéz régi Terjéket, az az: egy jó mogyoronit (és ha akarsz, fatsarj belé Cytrom levét) 's tégy Velentzei Terpertinát-is egy kevestet hozzá, tedd reá ismét a' tetejét, takard-bé vizes szőfzszel, süsd-meg parás hamúban, s' törd-meg mosárban, 's tölts három, vagy négy kalán bor etzetet hozzá, fatsard-ki a' levét, és

add-meg a' pestises embernek innya, 's az után bé kell takarni, hogy jól izadgyon utánna. Az hagymáját pedig flastrom módra kösd a' Gugára. Ezt tseleked minden reggel:

Pokol szökés, vagy Fakadék ellen:
 A' *Tsuda fűt* főzd-meg borban levelével egygyütt, 's tégy belé egy kis Irós vaját, 's egy kis *Timsót* raggasd véle. *vagy:* A' *Tsuda-fa* levelét tsak magában is fonnyazd-meg a' tűznél, raggasd véle, meg-gyógyul. *prób.* Ha *Télben* esik a' pokol kelés, *Afzu szilvát*, vagy pedig *Malofa szőlőt* meg-borsólva rakj reá. *vagy:* *Mézet*, *Pókot*, *Legyet*, jól egygyütt ószve törve flastrom módra redd reá. *vagy:* A' *Tyúk-tojás* sárgáját törtt *Timsóval* habard ószve, azzal raggasd, 's ha ósztán meg-fakasztya, kék fodor káposzta levelével tsak meg kópódóse, meg-gyógyul. *vagy:* A' pap erfényes fűnek gyumóltsét ketté hasítván, kösd reá egy néhányszor. *pr.* *vagy:* A' süly fűvet főzd-meg tiszta vízben, kösd reá, de a' levével mossák előbb, 's ha megszederjesedik, temjényes fejer borral kell

keللl mosni , meg gyógyúl. De ha fel pattan , fejár Irral kósd , 's Timsós borral mossad.

Potkányok , 's Egerek el-vesztéséről. Mézet , Kénkövet , Gálitz-követ , törj ószve mosárban , és lisztet hintvén közibe ; vedd oda az hová járnak.

Purgátióról. Más fél Arany nyomó Rhabarbarumot törj-meg , és egy kis fa héjjat-is hozzá , 's kósd ruhában , 's tedd egy mázos tšuporban , bort töltvén reá , főzd-meg jól , de fel ne forrald éppen , italban igen jó hasznos. *vagy:* A' Folia Sénét (Senna Fű) kósd ruhában , 's tedd szilva közé , főzd-meg keményen , osztán szürd-meg , 's törj Nád-mézet-is belé , és vagy két szem Török borsot , 's idd meg. *vagy:* Egy Dósis , az az: mérték keserű főt (*Sal amarum*) mint egyferes pohárni italban estve bé venni , jó purgátio. *vagy:* *Flegmáról.* Végy négy pólturára Folia Sénét , 's két pólturára apro veres szóllót , vagdald jól ószve egygyütt mind a' kettőt , 's vedd-bé , vagy edd-meg estve , a' Flegmát igen tisztittya. *vagy:* A' Borza-fa zöld-

gyét alá felé vakarván (mert ha fel felé vakarod folyúl hánytot) egy étzaka jó pohárni Borban éllezd-meg , 's reggel ki-fatsarván idd meg , hafznos fő-képpen hideglelésben. Hasonló képpen : Ha a' sárfunek tokotskájába lévő belső magvából kilentzet , vagy tizet tfak magában, mint a' kender magot meg eszel reggel. De az erős természetűnek tizen ötöt , vagy tizen hatot kell venni , alól , folyul purgál. *vagy* : *úrmót* , *Rutát* , *Sót* , *Borsot* egyuvé törvén , 's borban meg éllesztvén , az ártalmas nedvességeket a' gyomorból ki-tisztítja. *vagy* : Egy pohár káposzta levét , 's annyi len olajt egygyütt meg melegítvén idd-meg, és egy óra múlva igyál rá hideg vizet. De más purgatióokra sótan meleg levét kell innya. *vagy* : A' *Folia Sénét* más fuvel főzvéen , melly kevessebb légyen , mint a' *Folia Séné* , nád mézzel idd-meg. A' *Kutya Tejnek a' tövét* , vagy Gyökerét ki ásván (mint hogy a' közepén fás) vond le az haját , 's szárazd-meg árnyékon , az után vedd erős etzetben hufzon négy óráig , osztán vedd ki , és

ísmét

ismét szárazd-meg , 's tórd-meg , 's fzi-
táld-meg , és abból vegyen a' gyenge
természetű borban egy poltura nyomót.
Az erősebb Természetű egy garas nyom-
mót , vagy ha igen erős Természetű,
két Garas nyomót. Ha süllytől való
vér a'-béltre enyveződöt volna-is le-
rágja , s ki viszi.

R.

R *Ágáfról* : Jó úrmót főzni *etzetben* ,
's melegen reá kötni a' gyomrára ,
két ruha között. *vagy* : A' *Kenyérnek*
felső részét hajával le-szegni , 's a' bélit
öblöffen ki-vájni , 's tűzre tenni , de a'
tűzet ne érje , 's *éget borral* meg-öntöz-
ni , hogy a' tűzön jól bé-igya , 's az
után Gyömbérrel , Fa héjjal 's törtt fe-
nyő maggal (ha kaphatz) bé hinteni ,
's jó melegen a' gyomrára kötni.

Rekedéfről. Veres Nádmézet , törtt
Sáfrányt , *Tojás székít* , édes lágy me-
leg *Téjben* keverni , 's azt innya. *vagy* :
Tyúk sárgáját , *Nád-mézet* , *Cytrom le-*
vet ,

vet , *Lúd* *z* *s* *f* *r* *t* *ó* *s* *z* *v* *e* *k* *e* *v* *e* *r* *v* *e* *n* , az u. *t* *á* *n* *f* *o* *r* *r* *ó* *v* *i* *z* *e* *t* , egy kávé *s* *T* *s* *é* *f* *z* *e* *n* *y* *i* *t* *k* *e* *l* *l* *r* *e* *á* *t* *ó* *l* *t* *e* *n* *i* , 's azon melegen innya. Ezt próbáld *ó* *t* *t* *f* *z* *ó* *r* , vagy *h* *a* *t* *t* *f* *z* *o* *r* .
v *a* *g* *y* : Főzz *s* *e* *r* *t* *N* *á* *d* *m* *é* *z* *s* *e* *l* , azt igyad *E* *s* *t* *v* *e* , 's reggel.

R *e* *g* *i* *H* *u* *r* *u* *t* *r* *ó* *l* : A' *F* *o* *k* *h* *a* *g* *y* *m* *á* *t* igen aprón meg-kell metélni , 's jó *B* *o* *r* *b* *a* *n* kenyér *h* *a* *j* *a* *l* *a* *t* *t* *m* *e* *g* *f* *ő* *z* *n* *i* , 's meg-hulvén , igyék gyakran belőle , és megszünteti. *v* *a* *g* *y* : *V* *é* *g* *y* *Ó* *r* *v* *é* *n* *y* *G* *y* *ő* *k* *e* *r* *e* *t* , 's azt egy kis tiszta *s* *z* *i* *n* *M* *é* *z* *s* *e* *l* keverd *ó* *s* *z* *v* *e* , 's tégy közé *f* *a* *h* *é* *j* *j* *a* *t* elegyítve , *L* *i* *c* *t* *á* *r* *i* *u* *m* *f* *o* *r* *m* *á* *r* *a* , 's mentől gyakrabban kell belőle enni. *v* *a* *g* *y* : *V* *i* *o* *l* *a* *g* *y* *ő* *k* *e* *r* *e* *t* *f* *u* *v* *e* *s* *t* *ó* *l* *e* *g* *y* *t* *ú* *p* *o* *r* *b* *a* *n* főzz-meg jól , az után keverd *ó* *s* *z* *v* *e* *N* *á* *d* *m* *é* *z* *s* *e* *l* , hogy jó édes legyen , mind *G* *y* *e* *r* *m* *e* *k* *n* *e* *k* , 's mind *ő* *r* *e* *g* *E* *m* *b* *e* *r* *n* *e* *k* igen hasznos.

R *e* *z* *s* *k* *e* *t* *ő* *K* *é* *z* *r* *ó* *l* : A' *F* *e* *k* *e* *t* *e* *ű* *r* *m* *ó* *t* *t* *ó* *r* *d* *m* *e* *g* *f* *e* *j* *e* *r* *R* *o* *s* *á* *v* *a* *l* *e* *g* *y* *g* *y* *ű* *t* *t* , 's azzal kend a' kezedet.

R *e* *t* *t* *e* *g* *é* *s* *r* *ó* *l* : A' melly *G* *y* *e* *r* *m* *e* *k* *r* *e* *t* *t* *e* *g* *a* ' *V* *a* *k* *o* *n* *d* *a* *k* *n* *a* *k* *s* *z* *i* *v* *é* *t* *m* *e* *g* *-* *k* *e* *l* *l* *s* *z* *á* *r* *a* *s* *t* *a* *n* *i* , 's porrá tenni , 's egy kés hegyeit meg-itatni.

Rothat vérről. Ez a' kiben vagyon, vagy : Afzfzony-állatban a' Gyermekek meg-hal , A' *szekfüvet* főzze-meg borban, 's azt igya , ki szijja, 's meg-gyógyittya.

Rotbat Inyról , mellyet Scorbutusnak hinak. A' Farkas állat fogával egygyütt éged-meg , 's törd porrá , közben tévén egy kis *Timsót*-is , és szín-mézzel elegyítsd , 's egy sópró szádra gyenge ruhát tekervén 's belé-mártván , azzal kenegesd , három , 's négy nap alatt meg-gyógyúl. *pr.*

Rothadáfról: Pápa füvet , Zsállvát, Isópot , Rutát , Narants héjjat , Timsót , Áloët ezek közül a' mellyiket meg-kell aprítani , tedd egy edényben , vedd belé a' *Temjént* , és *Áloët* főzd-meg kenyér haj alatt borban , 's puha mohot mártván belé , kösd a' *Rothadáfra*.

Rüb ellen. Végy *Dió bélt* , főzd-meg Ünő vajban , mikor jól meg-fő a' *Dió-bél* , apríts ó *hájjat* belé , és *vereshagy-mát* , 's azzal ujjolag főzd ószve erőssen : Az után vedd ki , 's szürd által a' levét , és vefs jól meg-törtt *kénkövet* belé, 's azt olvazd el-benne , és azzal kend. *pr.*
vagy:

vagy : Vagdald őrve az *örvény gyökere* apróra , 's áztasd egy éjjel tejben , az után a' *Téjjel* egygyütt mosárban törd-meg , és ó *hújjal* jól rántsd-meg , 's ruhán által az után ki fstsarván , kend azzal kétszer , 's háromszor tűznél , hogy jól bé igya , bizonyossan el-vész. *vagy* : Elsőben *Káposzta lével* jól dörgöld meg , hogy ki adgya magát ; az után a' *falétromot* törd-meg apróra , mint a' *lisztet* , 's ó *hújjal* egygyütt törd őrve , 's azzal kend tűznél jól bé itatván , el-vész. *vagy* : *Bűdös követ* ó *hújjal* törj őrve , és *falétromot* ; 's tűznél azzal kend. *vagy* : *Téjfelben* keverni törtt *Bűdös követ* , *Timsót* , és *Babért* , azzal kend , huszon négy óra alatt el-vész. *vagy* : Végy egy *Garasára kénesőt* , 's törd őrve ó *hújjal* , 's kend meg tűznél. NB. A' ketske *Rühnek* pedig (melly más orvosságokkal el nem vész) A' *száraz Tehén ganéjt* , meg kell égetni , 's annak az hamvából , és sóból párlúgot tfinálni , 's azzal mosni.

S.

SZáraz betegség, vagy Korság ellen. A' Zsallyút, Isópot, szedd-meg levelenkén külön, és azon módon szárazd-meg, 's törd-meg, 's szitáld meg, az után egyenlő mértékben elegyítsd ószve, *Tizen-negyed napig Estve, 's reggel egy egy Tojásnak a' tetejét vedd le, és a' fejért ki botsátván, a' sár-ájában tégy az emlitet ószve-elegyített porból. egy egy jó kés hegynit, 's tedd egy kis páráására, 's egy kevesé melegítsd-meg, de úgy, hogy meg ne keményedgyék, és elkevervén a' porokat-is jól benne, egyfzersmind idd-meg. Az után egy két Ittzés fazékban tölts más fél Ittze bort, és egy Mészely vizet, 's abban tégy úrmót, 's pápa fűvet, 's főzd meg jól kenyérhaj alatt, de ki nem kell hagyni futni, minek utánna a' Tojást meg-íszíza, minden nap idő közben két, vagy három pohárral, vagy Fintsával igyek-meg belőle (Tojás bé-vétel után pedig-két, három oráig nem kell innya; hanem csak*

idő

idő közbe) némelly eledelektől pedig tartoztassa - meg magát azon Tizen - négy nap alatt , úgy mint : *Tebén huszlól* (a' levét meg lehet enni) *Berbéts huszlól* , *Sertés huszlól* , 's más egyébféle eledelektől , mellyek savanyúk , sertől , pálinkától , éget bortól , míg az orvofsággal él . És ha az alatt ki nem tisztólna belőlle , hadgya - el egy hétig , 's az után megént négy , vagy öt nap élyen véle , 'de tovább ne , mert igen meg hizik : *pr. vagy* : Igen jó a' *Szarvas nyelvű füvet* csak magát minden másféle fu nélkül innya , négy , vagy öt holnap - ig , a' meddig t. i. észre vész , hogy a' Tudeje helyre állott , 's akkor hadgya - el , mert igen kóvér lesz ha tovább él véle . *prób. vagy* : Egy *Teke nős Békát* minek - utánna a' kenyeret kifzedik , a' kementzében vész - bé elevenen , 's tfináld - bé a' száját , minek utánna megdöglik , 's meg aszik , mindenestől tördőszve mosárban , és szítálván , reggel három , 's négy kés hegynit végy - bé . *prób. vagy* : A' *Zabot* hajától (mint a' *Kását* meg tisztítani) 's meg - pörgelve
mint

mint a' kávét úgy innya. *pr. vagy:* Terpentina olajt , 's annyi Irós de sótalan vaját egybe elegyítvén , egy egy jó kés hegynit végy-bé , estve , 's reggel. A' körtvély fa gyöngyöt-is jóvallyák estve , 's reggel fu Táj helyet innya. Ugy Tavaszszal , a' Turbolya leveffel , ketske Téjjel , senditzével , vagy favóval jó melegen való élést-is. Jó az *örvény gyökérről való ital-is.* Jó az Isópot egy néhány szál Rutával vízben mézzel megfőzni , egyszerre mint egy két ittzeni fazékban megfőzni , két , három fintsával egyszer egyszer estve , reggel innya melegen egy ideig. *pr.* A' kik e' nyavalyában vannak bort ne igyanak , 's a' savanyó ételt távoztassák.

Sárgaságról: Az olyan , nyárban minden nap a' tsísmájában húzzon *Centauriút* , vagy *Föld epe füvet* , azon járjon. *vagy:* Az ollyannak vizelletében főzz meg egy darabb tehén húst , 's adgyák valamely agár kőlyöknek egy néhányszor , és gyakorta aranyas edényből igyék. *vagy:* A' vére hulló füvet főzze meg , 's annak a' levével mossa magát tetétől

H fogva

fogva talpig. *vagy* : Az urómnak levét nádmézzel ószve kell keverni , és tiz nap egy más után egy egy nehéznit bévenni , mind a' Sárgaságot , 's mind az hideg-lelést el-üzi. *vagy* : A' Nyirfának levelét főzd-meg vízben , 's azt igya. *vagy* : A' Fekete , és Fejér urmót , föld epe füvel egygyutt főzd-meg borban , 's add meg innya nádmézzel. *vagy* : *Arany szál fonalat* hordozzon nyakában , és egy vastag sárga Répát ki vájván , abból igyék , vagy új tiszta vialzból tfinált pohárból. *vagy* : Rágd nyersen az urmót gyakorta , hafznos , akár sárga , akár zöld , akár fekete legyen a' Sárgaság. *vagy* : Az Árva Tsalánt gyökerével megtörvén , 's Borban jól meg-főzvéen kenyér haj alatt , az után le - szürvén , 's jól ki-fatsarván , tégy belé sáfrányt , 's reggelenként jótskán abból igyék. *vagy* : A' melly Gyermekek Sárgaságban vagyon , a' Fejér Liliomnak virága közt lévő sárgáját , meg kell száralztani , 's Téjben enni adni. *vagy* : Meg-piritván a' kenyeret , metéld-fel kotzkara , 's hintsd-meg Gyömbérrel , *Seretsen Dióval* , 's kevés

Nád-

Nádmézzel, 's önts-d-meg kevés pálinkával, egye-meg estve, 's reggel. Ezt próbálja háromszor, vagy négyszer, meg-gyógyul. Jó a' *Sarga Gyopárt* Gyökereitől száraztól meg-főzni, 's fűtáj gyánát melegén innya napjában háromszor-is. *vagy*: A' *Gunár Ludat* tiszta helyre zárni (vagy *Tavaszfal* a' kis libákat) 's annak ganéjját meg-főzni, 's tiszta ruhán által szűrni, 's azt innya adni. Jó az *Arany* vizet innya, az hol található, melly főképpen a' pénz verő házaknál vagyon.

Szakadástól, vagy Bélnek le-ereszkedéséről. Végy egy mogyoróni Ártán sertés ó hájjat, fogj egy pókot, melyet erőssen törj őszve, az után keverd őszve azon hájjal, és kend-meg az *Agyékat* ott az hol le ment a' bél, és tarta ott 24. óráig. Ha egyszer nem használ, többször-is próbálja. Ez az orvoság a' síró *Tsetsemő* Gyermekeken *pr.* De előbb jól fel kell nyomni, és egy ruhából tfinált labdával a' kenés után oda szoritani.

Sárról, vagy Bilisről A' *Borza-fának*
 H a gyö-

gyökerét áfd ki, 's a' felső haját le hányt-
ván tiszta ruhán által fátfarják ki a' levét,
igya meg. *Lásd : Purgatio.*

Szár-tfont törésről : Fekete Nadálynak
a' fekete haját le húzván tórd-ószve ó
hájjal , 's ruhára kenvén kösd azzal , de
fellyul deszkátskákkal kell bé foglalni.
vagy : Föld-meg Tép en , 's ruhára
kenvén flastrom formái. kössed véle. A'
Tetemtódó fuvel-is ilyen formán köthe-
ted. *Lásd aláb : Törés.*

Száj Fájásról : A' Tárkonynak vizét
kell venni , 's azzal mosni.

Száj ki veszésről : Az Isópot , Zsál-
lyát , Rutát , Narants h. jat föld-meg
borban Timsó-is lévén benne , ennek
vizével mossa , ha rothadás volna-is rajta,
el-állittya. *Lásd : Iny rothadás.*

Száj minden féle Dögletelességről. Ha
a' kék Liliom , és Farkas alma gyökerét
egygyutt *Étzetben* , 's egy kevés *Méz-
ben* meg-főzöd , ezzel Inyedet , 's Fo-
gadat mosod , annak dögletelességét , és
fogak fájását ki-vész.

*Szájban való Inyuek , Fogaknak , Or-
szá Tfontnak Súlytól , vagy köszvínnytől*
való

való basfogattatása , vagy háborgattatásá-
kor. Az Árva-tfalánt gyökereftől főzd-
meg borban kenyér haj alatt egy jó mo-
gyoróni Timsót-is tévén belé , melegen
a' mint el-álhad , egy néhányszor a' le-
vét vedd a' szádban , estve , és reggel ,
az árva-tfalánnyal pedig kössed. *vagy* :
Szedgy szent György , és Punkösd kö-
zött kakúk füvet , 's szárazd-meg árnyé-
kon , 's mikor szükséges télben-is ; Főzd-
meg borban kenyér haj alatt , és a' mint
el-álhad (ki ki pókvén) kilentzfzer 's
tifzer-is egy más után melegen tartsd a'
szádban , ezt kell tfelekedni két , három
estve , 's reggel *pr* : Jó a' Fog fájás ellen-
is. *vagy* : A' Fagyalfának külső haját le-
vakarván , a' belső zöld haját főzd-meg
Zsallyával , 's Isóppal Etzetbe vagy
Borban , 's azzal mosd Inyedet 's Foga-
dat. *vagy* : A' Páponya nevű fűnek a'
gyökerét szárazd-meg , 's tórd porrá 's
egy darabb papiroft keny-bé mézzel , 's
arra hintsd reá a' port jó bővön ragazd
az ortzájára , meg dagad ugyan az után-
na az ortza kívül , belől pedig meg-fakasz-
tya , 's a' rútság ki-megy , 's a' fájdalom el-
múlik.

múlik. Jó köplölt-is tétetni a' füle mellett a' nyakán , 's a' vért el-vontatni.

Seb Gyógyításról: A' veres hagymát meg kell sütni , és mikor annyira megsül , vagy reszeld-meg , vagy pedig törd-meg , 's avas fertés áll tsont zfirjával el-elegyítvén a' sebet kósd bé. *prób. vagy:* Tyuk Tojás olajjal kend-meg , 's ha nagy a' seb, és vágástól vagy on; ruhát tépvén azt-is mártsd belé 's tedd a' sebbe 's kósd vagy borítsd - bé más kissébb Tojás olajos ruhátskában , 's úgy kósd-bé minden nap kétszer, vagy többször-is, ha kívántatik. *vagy:* Főzd-meg a' Farkas Alma levelét vízben , az után a' vizével mofsd , 's a' levelével melegen kóssd, két három nap, 's tovább-is ha szükséges, 's e' mellett porrúl-is hinthet' véle a' sebet de főve-is mindenkor legyen kéfzen, de mindenkor elebb a' levével meg kell melegen mofni , 's úgy hinteni , a' porrával , ha vad hús lesz-is benne , ki vész , 's meg gyógyúl. Jó Tolvaj seb füvel-is kötni , úgy lágy meleg viaszszal , lágy meleg sárga töknek az husával , és téjbe Fejér mályva gyökerével. 's t. i. *Lásd:* *Ir Láb.* *Seb.*

Sebből a' Férget veszteni : A' Tengeri Baratzk-fa levelét törd-meg jól , és annak ki fatsartt levét botfasd belé.

Szem viszketege ellen. A' szent János Fűvét mikor viragos főzd-meg erőssen vízben , mossad gyakorta , el áll róla.

Szemen való Árpáról. Egy kis ruhát pipats vízben kell mártani , 's reá kótni.

Szem Fájásról. Ha Hályog vagyon-is rajta : A' Tyuk tojást tedd igen erős Etzetben mind hajastól , 's hadd álljon benne harmad napig , és le-olvadván a' kemény haja róla , az után szárasd-meg tiszta ruhában , és lyukazd-meg egy Tövel a' Tojás hártáját , és a' melly viz ki-jön belőle , ereszd a' szemében vagy háromszor. *vagy :* a' közönséges *Szem fájásról.* Végy ~~el~~ Árkus tiszta papiroost , 's négyrét őszve hajtván márts tiszta vízben , 's kösd tiszta ruhával a' szemedre gyengén , 's ha meg-szárad , anyiszor a' mennyiszor ujjitsad. *vagy :* A' Rósa vizet egy pólturára Romai Gálitz kövel , 's egy kevés törtt nádmézzel elegyítsd őszve , 's azt gyakran ereszd szemedben. *vagy :* Vedd a' Menyhalnak a' májját , és

azt egy üvegben bé zárván erőssen, tedd a' nap-fényre ablakban, hadd élledgyen, és midőn levet erefzt, kenegesd azzal, ha hályog lesz-is rajta meg-gyógyúl.
vagy: Egy meszfzely Rósa vízben törve tégy két pólturára Romai Gálitz-követ, és két pólturára kámfort törve, és azzal kenyed, belé-is erefztvén.
vagy: Két, vagy három friss Tyúk tojást meg kell sútni keményen, az után vágd hosszszára ketté mindeniket a' székit ki vetvén, hintsd nádmézzel mindeniket só helyet, három vagy négy tsep Rósa vizet-is botsátván rakd egy másra le forgatva, 's a' melly viz jön belőle, azt tseppenként botsásd a' szemedben, 's a' Tojást pedig főképpen étzakára kösd a' szemedre. Jó B. Afzfzoy Mentájával-is rakni.
vagy: A' Timsót törve Tyúk tojás fejeérével, 's zöld petrefelyem levéllel elegyítsd jól egybe, és azt flastrom modgyára kend len ruhá közé, kösd a' szemedre, 's ha meg-szárad ujjítsd gyakorta.

Ezek-is hasznosok. A' Rósa virágon lévő harmatot ha ki egy tiszta tollal leszedi,

szedi , és meg gyűjti , 's tseppenként a' szemében ereszti , minden némű szem fá-
jást , és folyást , meg-gyógyit.

Szemen való Vérről , mikor el-fogja ,
és majd hályog ereszkedik reá : *A' Bor-
za-fának virágját* , vagy értt gyümölsét ,
meleg vízben kell tenni , 's ott meg él-
leszteni , 's azzal kötni. *pr. vagy* : *A'*
Tyúk tojás fejerét ki vévén tégy belé
igen apróra törtt *Timsót* , 's azt ószve
kevervén , 's ruhátskára kenvén , kösd a'
szemedre. *vagy* : *Óregen* meg-sűtvén a'
Tojást , hofszára középén hasítván , 's
a' székit ki vetvén , *Timsóval* meg-söz-
vén , kösd a' szemére. *vagy ha a' vér úgy
el fogta , hogy Hályog -is kezd rajta eresz-
kedni* : *A' Nádmézet* törd meg , 's szitáld-
meg , 's aprónként háromszor-is napjában
hintsd a' szemében kevesenként , mint a'
vértol meg-tisztittya ; mint az *Hályo-
got* le hasíttya. *vagy* : *A' Romai Gálitz-
követ* liszt-láng modgyára törd meg , 's
egy kis ruha véget nyálazz meg , 's
mártsd a' törtt *Gálitz kő* porban , és a' sze-
med bőrét kívül , s' belől azzal kend. *pr.*

Szem Verejségéről. Egy , két *Gerezd*

Fokbagymát ronts vagy ütöges-meg, 's a' levét az újjodra vévén, vagy az újjod hozzá dörgölvén kend-meg egy néhányszor kívül a' szemed bőrét alól, 's fellyul.

Szem Könyvezéséről, 's Folyásáról: Szedgy Rósa bimbót a' ki míg ki nem nyilt, 's azt egy tiszta új Tsuporban tedd meg-tisztítva, és tölts rá szép folyó vizet, 's fedővel bé-fedvén addig főzd jól erőssen, míg a' leve jó sűrű lesz, az után meg-hulvén, és meg-szálván, a' szemében kell eresztetni, minden nap háromszor.

Szemen való Flúxiusról, melyet Orbántznak binak: Végy kömény magot, 's azt törd-meg erőssen, az után egy *Tyuk tojásnak* a' fejerét ki vévén belé kell tenni, 's jól ószve keverni, és egy kis gyenge ruhátskát gyakran belé mártani, a' szemére kótni. *vagy*: A' kapor gyökeret törd-meg jól, míg leves lesz, és két gyenge ruha közöt kösd a' szemére. *vagy*: Vedd levét a' kőkény gyümöltsének, és megtisztítván, egy kis ruhátskát kell belé mártani, 's azzal kótni.

Szemnek hévségéről: Véggy kerti kapor gyökerét , 's addig míg leve ereszkedik , 's azt kend egy ruhára , 's kösd a' szemére.

Szem homályosságáról, Véggy Rozmaringt levelet , 's tórd-meg igen jól , míg leve ereszkedik , azon levét pedig timporáld igen szép szín Mézzel de kevéffel , és így egy kevéffet eresz a' szemében egy-néhányszor. *vagy:* Minek előtte a' nap fel-jójjön , és harmatos ; szedgy vére hulló fünek a' levelét , 's erőssen tórd-meg és levét ki nyomván gyujtsd-meg , 's tedd egy tiszta mázos tšuporban , 's mind addig kell főzni , míg egészen fel-hánnya az habját , 's mikor szépen meg-tisztul , abból a' vizből minden nap kétszer a' szemében kell eresztetni , 's meg-gyógyúl. *vagy:* Vedd a' Fodor-ménta levelét , 's jól meg-tórvén-'s levét ki fatsarván a' szemében kell napjában egy néhányszor eresztetni.

Szemét ha valakinek meg-útik, meg dagad, és csak meg nem vakul. Akkor szedgye apró Bojtorján levelét, Tšükmony fejeérével tórje ószvé , 's azzal kösse. *vagy:* A' Beta-
nika

nika nevű fűnek a' levelét törje meg, és tilzta ruhára flaltrom modgyára kell teríteni, 's reá kötni meg-gyógyúl.

Szemérem Test Dagadásáról. Végy Etzetet, Árpa lisztet, és Bárány gauéjt, főzd-meg erőssen, 's kössed jó melegen. *prób.*

Szél Kólikáról. Anis mag olajt Rósa vízben, vagy Gyöngy virág vízben kell venni, 's innya. *vagy:* A' *Nyúlnak Hamarját*, az az: hátulsó lábán való, horgalságon lévő kis tfontotskát szárazd-meg, 's törd porrá, 's ad bé innya. *Lásd:* *Kólika.*

Szeplőről: A' *Földi Tököt* törd-meg, 's vízzel elégyítsd ószve, 's mosd az ortzádat véle három nap. *vagy:* Törj *veres Hagymát*, és a' Tyúk-tojás fejerét elegyítsd etzettel ószve, azzal kenyed. *vagy:* A' *Bogáts kórónak* levele odvában a' melly víz van, azzal mossad.

Sérvéfről, vagy Séréfről: A' *Falajt*, *Éget bort*, *Sót*, és *Tyúk-tojás fejerét* főzd egybe, az után hadd meghűlni, és a' tűznél, mint egy *Irrel* kend magadat véle vagy háromszor. *vagy:* A' *Zabot*

Zabot főzd-meg erőssen, azután tórd-
 meg ó hájban, kósd a' sérvésre. *vagy*:
 A' Fekete Nadály funek a' gyökerét
 tórd meg, 's főzd-meg édes Tejben, 's
 ruhára tévén melegen a' mint el-turheti
 kósd rá. *vagy*: A' Len pogátsát tórd-
 meg apróra. 's gyúrd ószve ó hájjal,
 's pergeld-meg serpenyőbe, azután két
 ruha közt, olly melegen, a' mint el-álhat-
 tya, kósd a' sérvésre. *vagy*: Vegy *Sá-*
frányt, Éget bort, Rósa vizet, Földi
Tókot, ezeket egyben kell elegyíteni,
 's ezzel kótni. *vagy*: Szép új vaját egy
 kalánnyal, annyi Mézet, annyi Fa-olajt,
 annyi erős sópró Éget bort tegyenek
 egy tiszta mázos serpenyőbe, melegit-
 tsék jól ószve, kennyék meg a' tuz
 előtt meleg helyen. *vagy*: *Veres bagy-*
mát főzz Len olajba és Mézben, míg
 péppé leszzen, azután kend ruhára,
 kóssled véle, 's ha meg-húl, megint tégy
 mást. *vagy*: A' Farkas alma funek
 gyúndólsét főzd-meg borban, igyad reg-
 gelenként; alól ki viszi a' rosz nedvesé-
 séget. *vagy*: Leg-alább esztendőben
 háromszor, *Tavaszzal, Nyár középben,*
 és

és *Ószszel* egy egy újnõi hofzú Fekete Nadályt a' fekete hajától meg-tíftitván, egyél meg, abban az Éíztendóben ment léífel tóle.

Sérvéíróól melly az Embernek Lépe táíján vagyon: A' Földi Tókót meg mofni, aprón meg -metélni, fél marokkal egy títuporban tenni, egy meízfíszely Fa-olajt reá tóltetni, 's tétítával bé-kent fedóvel bé-títínálni, 's az tüzhez tenni. *Ugyan akkor* más Títuporban tégy a' tüzhez annyi tíftta vízet mennyi vólt a' *Fa-olaj*, és addig főzd, míg a' víznek harmada el-fó mert akkorra fő meg a' Földi Tók is a' fa olájba. Azután vedd-ki a' tüzétól, 's hadd fedve míg meg húl, óíztán fel bontván mikor az Hóídnak utóíló ne-gyede kezdődik, akkor kell a' sérvéíft három Holnapnak utóíló fertállya kezde-tén kenni.

Síketeíftéíróól: Az *Éítzetet* 's *Aíftíszony Tejet* egyéíítsd óíftve, 's ereíftzd a' fulében. *vagy:* Vedd a' Nyúl Epéjét, 's ahöz tíftta Mézet kell tenni annyit, a' mennyi a' Nyul Epeje, 's ezt óíftve kever-vén gyenge melegen kell a' Fulébe tólt-teni,

teni , hétszer , 's nyoltzszor. *vagy*: A' Ketske Tejet töltsd ketske szarvában , 's tedd a' Nap-fényre tized napig , 's azután melegítsd-meg , 's botsásd a' Füleben. *Lásd*: nehéz hallás.

Sziv Fájásról. Pipats vizet kell innya adni. *vagy*: A' Zsallyát meg kell főzni borban , 's annak levét igya , a' zsallyával pedig melegen kössek a' szive iránt. Jó a' Fekete Tseresznye vizben Álkörmöst tenni , 's egy hétig estve , 's reggel véle élni. Jó tñak akkor mikor reá jön egy kalán jó erős bor etzetet meg-innya.

Szivre való Nyilallásról: A' Vad kannak a' Fogát törd porrá , és mint egy két két pénz nyomót egyszer egyszer adgy-bé néki innya meleg borban. *Lásd*: Nyilallás.

Sziv Dobogásról: Az Afzszú Méhfüvet Borban főzzék-meg , kössek a' szive iránt.

Sziv Fogásról: A' Tñukának Fogát törd-meg , 's szitáld-meg , spinárd vizben add bé.

Sziv Rettegésről. A' Tölgy fa Gyöngy leve-

levelét, 's Magvát törjék őszve, Borban, vagy Etzetben adgyák innya.

Szónak Tisztulásáról. Rutát, Zsallyát, Kóményt, Isópot törj egybe, és melegen Reggel, 's Estve igyad.

Sómórógról : A' Lilomnak gyökerét főzd-meg erőssen etzetben, 's azzal kenyed. *vagy :* Főzd-meg vizben a' Dió-fa levelét, Timsót -is tévén belé, azzal mossad, 's raggassad. *vagy :* A' gyenge ruhát új szappannal jól meg kenven, 's pálinkával meg-öntözvén azzal kőssed. *vagy :* Gyenge Gyermekeken jó tsak Tölgy avagy Tser-fa gyenge Gubájának succusával, az az : levével dörgölni.

Szór Féreg ellen : A' Varádits kórót aszald-meg, 's tórd-meg, 's annak a' porrával hintsed, ki tisztittya.

Sugorodot Inakról : Az ókór Fark kórót főzd-meg vizben, főrödgy benne, 's annál jobb ha nyirfa levele-is benne, 's azután egygyütt véle kötöd.

Súly ellen : A' Súlynek fok helyen van fészke az Ember Testében, mert nemélynék van az orrában : néha hasogattya

gattya Inyét, és ortza tfontyait, némelyeknek a' mellyében; honnan fell adgya magát a' Torokban-is: némellykor az Alfelében; hol vagy vakon van, vagy vérrel foly: némelly embernek pedig karjait, láb szarait sebbel ki hánya. Azért.

Elsőben: A' kinek az orrában van a' súly; Az Árva-Tfalánt fedél alatt árnyékban meg-száraztván, meg-törvén, 's szítálván, tégy harmad részni Tobákot közibe, 's egy kevés ökör fark kórónak a' virágját-is, meg-törve, 's szítálva, 's azt szíjja. És ha sebes az orr, előbb meg kell gyógyítani, vagy kéköves Téjfellet, vagy Grispanyossal, tévén két, 's három tsep fa olajt-is a' Téjfelben. *vagy*: Szedgy Gólya orru Fűvet, és azt, ha az orrban van, meg-száraztván, 's törvén Tobák gyanánt szíjja, vagy Tobák közt; ha pedig a' Mellyben van, meg-főzvéen Estve, 's Reggel Fű tej helyet ihattya. *Másodszor*. A' kinek Fogát, Fejét, Ortza Tfontyát járja, az Árva-tfalánt ökör farkát, Farkas Alma levelét főzze-meg

vizben vagy borban , 's Feje bé takarva pároltassa magát , szájában-is vévén moshattya véle. *vagy* : A' Farkas Nyil Fűnek főzd-meg a' gyökerét borban kenyér haj alatt , 's azzal öblögesd belől a' szádot , kívül a' mint el-álhatod kössed. Illy formán élhetsz az Árva tsalánnyal, és Tűtsóka gyökerével-is. *vagy* : A' Tengeri Baratzk magot egy néhányat megtörvén , 's eleven szénre vetvén száját fel tátván füstöllye , bé-fedvén ruhával fejét. *Harmadszor* : A' kinek a' Mellyében vagyon a' Súly , 's nehezen lélegzel ; sótt fojtogattya : A' *Fekete Tsalán* gyökerét rágja nyersen , 's egye, vagy szárazon megtörvén kenyérré hintse , úgy egye, vagy ételben-is, úgy mint levesben eheti. *vagy* : A' Keményétót tórd-meg , 's szitáld-meg , 's Etzetben gyúrd-meg , egy kis tört borfot-téven belé tfinálly apró pogátsát belölle , és süsd-meg a' Tuzhelyen , 's Estve , 's Keggel add enni. *vagy* : A' Pap Erszénye nevű fűnek gyümölséből egyél meg , két nap hátot , ki szakadoz belöled. Jó páinkában a' Keferű Gombát-is ianya. *vagy* : Az igen régi sajtot serpenyő-

penyőben főzd-meg , azt egye. *Negyedszor*. Ha az Alfelén jár : A' konkolyt kell meg szedni míg fél erejében vagyon , az az : helyre nem érik , és meg kell törni , azzal bé-hinteni , elsőben eszi , de azután nem. *vagy* : Árva-Tfalán porrával kell hinteni , Jobbnak tartyák pedig , a' kit Punkósd napján harmaton Nap fel-kelet előtt szednek , 's árnyékon meg-szárasztannak. *vagy* : Egy új mázos *Fazékban* tölts más fél ittzeni tejet , 's tégy belé egy marok szárától meg-tisztított Turbulyát , és egy kitsinnyé hadd le főni , azután ki-vévén a' Turbulyából egy keveset tégy a' Sulyre melegen , és valamenyiszer meg hul , mindgyárt mással kell újjítani. *vagy* : ha *Dagadással van* : Midőn Sertést ölnek , vegyék-ki a' Tsókjét , 's tegyék el , 's mihor szükséges , jól dörgöllyék-meg véle , el-múlik. *vagy* : A' *Momordikát* aszald-meg , ha kívül , hintsd-bé véle. Hasonló haszna vagyon a' Pap *Erszénye* gyümölcstésnek. Hasonló ereje van Borza-fa levelének-is mint az Árva-Tfalánnak , azért főzd-meg egygyütt az Árva Tfalánnal ,

's mossad a' levével; vagy megy száraztva, 's törve, hintsed véle. *vagy*: A' sárga Baratzk-fa magot mindenestől tördőszve, és fustöld véle lyukas széken.

Súly, és Vér-menés ellen: A' Bársony virágot borban bé-kell ásztatni míg jól meg veressedik, háromszor napjában azt kell innya, és moztalan főt kásával az hasát kótni. *Ótódzór*. Ha kívül karját, lába szárát &c. ki hánnya: Szüz meztelen kell vetkeztetni, 's kádban széketkére ültetni, 's fellyül mindenut jól bé takárni, és mint egy árpa szem egyszer, egyszer, annyi Tzinóbert vévén, minden nap kétszer estve, 's reggel fustólni, tizenkét, vagy tizen négy napig. A' szárában mindenkor vizet tartson a' fustólás alatt, és a' napok alatt, femmi némű eledelt, még kenyeret-is sóssat ne egyék, hanem csak Molnár pogátsát.

Mellyben való Sülyről, Száraz Kórságról, Fulladozásról, Tüdő Rothadásról, és a' mellynek egyéb fogyatkozásairól, 's Fájdalmiról. A' Száraz szarvas nyelvű fünek, Vercnikának, Betonikának, Tüdő fünek, Zsálljának, Órvény gyökérnek
vég

végý három három lótt porrát külön, külön, kiket ószve elegyítvén tégy hozzá két lótt apró Fügét, egy lótt Terpentina allyát, 's tedd egy Itze Mészben jól elkevervén, 's főzd a' Tüznél az első fel forrása után míg egy fertálig, azután estve, 's reggel, vagy többször-is időközben egy egy kés hegynit végý bé, tapasztalt valóságos orvofság. 's igen hasznos.

Szúmóltsról. A' Fészekben való Egeret szakazd ketté, és estve a' vérével kend meg, virrattig el-vész. *vagy:* A' friss ósztóvér Tehén húst, hasítsd ketté, 's tedd erős etzetben húszon négy óráig, azután kösd rá, 's hadd rajta kötve egy nap, 's egy étzaka. *vagy:* Vakondak vérével kend meg, próbáltt orvofságok.

T.

T*ályogról:* Len magot kell édes téjben meg főzni, 's papirostra kenni, 's azzal raggatni, el ószlik. *vagy:* Az ókór fark fúvet meg-kell aszalni, és egy mosárban Alabástrom kóvel egybe kell tórnai,

's Mézzel öszve főzni , 's azzal kötni ,
 vagy el-öszlik , vagy meg-gyógyúl.
vagy : Fejér Mályva tövét , Szappant ,
 Veres hagymát , Mézet , Len pogátsát
 Tejben meg-kell főzni , 's ezzel kötni.
vagy : A' Napra forgónak magvát meg-
 törvén főzd-meg édes Tejben el-öszlat-
 tya.

Talp Fájásról , 's fel-Törésről. Friss
 káposzta levelet köts reá, igen jó. *vagy* :
 A' Dohányt Borban Timsóval főzd-meg,
 's étzakára kösd reá. Jó egy Fazék vi-
 zet forralni , egy marok só , és két ,
 vagy három marok hamút belé vetni ,
 estve , 's reggel Désában töltvén , vagy
 két hétig abban ásztatni , a' Testből a-
 kár melly nyavalyát le-von.

*Térdben való Tsomoról , 's abból szár-
 mazó Innak sügoródásáról* : A' Nyir-fa leve-
 lét meg-főzvéen vizben , töltsd egy edény-
 ben , és bé takarva párgold egy néhány-
 szor , midőn pedig annyira meg-hül , mos-
 sad a' levével , 's a' levelével pedig kössed.

Test el-Szakadásról : A' Ló kontzban
 a' mennyi velő vagon , vedd ki , és
 ó hájjal , 's kigyó hagymával főzd jól
 ösz-

őszve , 's azután meg - szürvén , azzal kend.

Tetves , és Jerkés Főről , vagy Hajról.
A' Lúgban tégy egy 's két marok Bárány-
ürmöt , el-vész ha kétszer , vagy három-
szor meg mossod. NB. Jó a' kigyó lyuk-
ban önteni forrón , ez hol bé jár az Ház-
ban. *vagy* : Tégy egy kevés vajba kén-
esöt , és el-elegyítvén kend meg , ki kell
veszni.

Termésről. Ha Új Termés van a' szem-
ben Himlőtől , 'vagy egyébtől , az új
Tojást zfarátnakban súsd-meg öregén , és
ki vetvén a' székét , törtt Timsóval
hintsd-meg , egy óblós Tányérra egymás-
ra rakván : a' melly level erefzt , azt
gyakran botsásd a' szemben.

Torok Fájásról. Az Ebnek Fejér
Gannéjját (*Album Græcum*) szárazd-
meg , 's tórd-meg , szitáld-meg 's Méz-
ben főzd-meg keménnyen , 's tégy törtt
szekfüvet-is belé , azután tfinálly Flastro-
mot belőle , tedd a' Torkára (NB. Ezt
Némellyek kés-hegyen vévén , eszik-is)
vagy : A' Fejér Mályva gyökerét , és
Len-magot főzd-meg Téjben , azzal kösd.

vagy : A' Fejér Mállyvának a' gyökerét tórd ószve fejsze fokkal , 's ha belől fáj , édes Tėjben főzd-meg , 's azzal kósd napjában kéttyszer , 's háromszor egy néhány-nap. *vagy* : A' Kéménybe lakó Fetskének Fészket óntsd-meg forró vizzel , 's kósd olly melegen reá , a' mint el-álhattya (Ezt Némeilyek Tėjjel-is forrózzák) *vagy* : A' Rontó fuvet óntsd-meg forró vizzel , és le-szürvén a' vizet róla , tégy belé egy kis vaját , mind dagadását , mind fájdalmát ki huzza.

Toroknak , Szájnak , vagy Órrnak belől ki-fébesülésé ellen : Vegy Fagyal-fa , és Vad alma levelét , főzd-meg jól , azután , a' levét le - szürvén elegyítsd Timsóval 's azzal óblógesd.

Torokban támadt kelés ellen. A' kinek Torkában kívül kelés akar lenni , 's ki nem akar fakadni , a' Fejér Liliom gyökerét meg kell sütni , apróra metélni , 's egy hafonló-képpen lágyan meg sült veres hagymával egyben tenni , azután Ros lisztet elegyítvén belé , egy kis bort reá tölteni , 's úgy meg főzni mint a' pépet , tévén belé egy kis sáfrányt - is , azután

flastrom

flastrom módgyára a' Torkára kötni, el-
ofzlattya, vagy ha ki-kell fakadni, ki-
fakasztja.

Torok Dagadúsról. A' Fetske Fészket
meg kell törni, azután jól meg törtt len
magot, 's egy kevés töretlen safrányt
Téjben meg-főzni, 's egy néhányszor a'
Torkára jó melegen kötni.

Torok Dagadúsról. A' kit meg-akar-
nak fakasztani. Az édes Tejet meg-kell
forralni, 's Szek-fünek a' virágját meg-
rontsolva, és egy darab kenyér belet
meg-morfolya belé tenni, 's újra meg-
főzni, és mikor az jól meg fő, egy da-
rab ó nyúl hájját, kell belé vetni, 's
azzal-is főzni, és azután ruhára kenni,
úgy az ember Torkára kötni.

Torok Gyék ellen. Az Árva-Tfalánt
forró vízzel öntsd-meg, és két ruha
közt a' mint el-túrheti kösd reá. *vagy:*
Vedd a' zabos Lónak a' Ganéját, tegy
hozzá egy kevés hájjat, melegítsd-meg
tisztá fazékban, 's jó melegen kösd reá.
vagy: Vedd az Eb Fejér Ganéját, és
korpát főzd-meg mézzel, 's azzal kösd.
vagy: A' Bogáts kóróban a' melly férgek

vannak , tórd ószve hájjal , azzal kend-
vagy: A' Sertés Ganéjt, 's Fokhagymát tórj
 ószve , azzal kösd, meg-gyógyúl. *vagy*:
 A' I.en magot tórd-meg , és Irós vajban
 főzd-meg , 's azzal kösd, meg-gyógyúl.

Tököségről. Polyvát főzzenek vízben,
 kössek reá. *vagy*: A' Tekenős béka To-
 jását rántsd-meg vajban , rátotta módra,
 azt egye. *pr. vagy* : Annak meg-daga-
 dásáról a' petrefelyem levelét főzd-meg
 Téjben , melegen kössed véle *Lásd B.*

Tört Tfontról. Az Ebnek a' Tfontyát
 tórd-meg , 's szitáld-meg , és a' törött
 Tfontot hintsd-meg véle, és fellyül viafz-
 fzos váfzonnal kösd-bé, meg-forrad. *pr.*

Turról. A' Fekete Nadály feketéjét le
 hányván tórd-meg fejsze fokkal a' Fe-
 jérét , 's azzal rakjad, meg-gyógyúl, ki
 sem újjúl. *pr. vagy* : Négy Óreg Tfigát
 égess-meg erőssen , azzal hintsed a' sebbet.
vagy: Az Apró Bajtorjánt , és holt Em-
 ber Tfontyát meg-kell aszalni , 's tórni,
 szitálni, azzal hinteni. *Lásd* : L,

Torkon nót Gelyváról. Tórd-meg az
 óltatlan Mefzet apróra , 's tiszta fzin
 Mézben jó sűrűn kend ruhára 's néha,
 néha

néha Éttzakára kössed véle. *P. P. D.*
Lásd : G.

Tüdő Rothadáfról. A' Tormát reszeld-
 meg , 's elegyítsd tiszta szin Mézben , s'
 reggelenként éhomra kés hegyén , mint
 egy-kisdud Dió , végy bé. *vagy:* Vedd
 vizét a' Fejér Úrömnek , 's édesítsd-meg
 Nád-mézzel , tiz nap egy más után él-
 ilyen ezzel , 's igya , meg-gyógyúl.

U. V.

Vágáfról. A' Vágást sóval kell bé-
 nyomni kétször , 's háromszor , az
 után ruhát égetni , 's annak hamvával
 hinteni , 's kötni. *pr. Lásd : alább.*

Vak Kőrömről. Vedd a' kék kőkörts
 füvet mind virágostól , 's törd-meg egy
 kevesé . 's kösd reá , és állyon rajta
 egy éjjel , más nap köfs viazfizat reá ,
 meg-gyógyúl. *vagy:* A' Tűgát törd-meg
 hajában , 's kösd reá.

Varas Ortzárol. A' melly Gyermekek
 pattogó var , vagy egyéb féle varak
 vannak az Ortzáján , Fenyő szurkot Bá-
 rány Fagygyut , és viazfizat Etzettel ósz-
 ve kell ólvasztani , 's azzal kenni. *Vér*

Vér állításról. Ha p. o. sebbül árad : hamarjában vizelly a' kezkenőre , vagy valami gyenge ruhára , 's nyomd-bé véle , és kősd reá. *vagy* : A' Szür darabot égesd-meg , 's tfináld erős Etzetbe , Gallest -is tévén belé , 's azzal mosd. *vagy* : Vedd a' Pöfeteget , 's Nyúl lábának a' füzorit , és a' Tsalánt porrá törvén egy-gyutt meg-kell erős Etzetben főzni , 's a' fővés után vefs Gálitzkövet belé , és ennél melegebben kősd-bé véle. *vagy* : Az Eger Fark füvet tórd ó hájjal , 's kősd reá. Jó a' Tfizina szárról vakart mőhval-is bé kőtni. De az ó hájjal őszve: törtt Eger Fark a' sebbet-is hamar meg-gyógyittya. *vagy* : Meleg borral , akár sópró Éget borral öntőzd-meg a' ruhát , kősd reá azonnal meg-állittya.

Vér hányásról , 's Orr vére járásról. Ruhában kősd a' nyakában a' Ló Ganéjt , 's gyakran azt szagollya , el-állittya.

Vágásról. A' Fejér Liliom levelét fzed-meg egy bőv szájú üvegben , 's tölts reá Fő-olajt , 's tedd a' nap fényre , hogy él-lend;zyék-meg , 's mikor kivántatik az olajj:ival kend , 's a' levelével rakjad , 's kőssed.

Vér

Vér Hasról. A' melly Nyúlat Martiusban Agarakkal ölnék , tiszta ruhát darabokra hasogatván keverd a' vérében , a' vért mind benne hagyván , 's megszáraztván , mikor szükség , egy , egy darabot edényben tévén , arról kell innya *vagy* : A' *Tormentella* , funek gyökerét megszáraztván (nyersen rágni-is , és le nyelni hasznos) törd porrá , 's egy , egy kés hegynit kalányban tévén tölts rá bort vagy pálinkát , vagy vizet , 's keverd-el , és idd meg kétszer , 's háromszor ; bizonyos orvosság , 's annál jobb még-is , ha törtt Dióbél hárttyával elegyited. *vagy* : Két Tyúk-tojás ízékét rántsd-meg fa olajban , és törtt szertsen Dióval hintsd-meg , add meg enni kétszer , 's háromszor. *vagy* : vakard a' vagy reszeld-meg a' Fekete Retket , 's gyúrd öszve szappannal és mézzel , 's kösd a' köldökére , és hordozza harmad napig. *vagy* : A' ports Fűvet , megszáraztván (de meg ne pergelödgyék) 's megtörvén , egy kevés égetet Alabastromot-is jól megtörve mint a' Liszt , közi- ben elegyítvén , ételben 's italban jó sűrűn vegye.

vegye. próbált orvosság. *vagy*: A' ports
 fűvet mezben meg kell rántani, 's egy
 kevés vajat-is vetvén belé, azt kell a'
 kölüökére kötni. *vagy*: A' Dióbélt
 főzd-meg Mézben, azt add enni éhomra.
vagy: A' kölest ki kell pattogtatni ser-
 penyóban, vagy más edényben, 's porrá
 törvén, egy egy jó kés hegynit Bor-
 ban vagy pálinkában, vagy Téjben bé-
 venni hasznos. *vagy*: A' Nyulnak az
 Állat porrá kell égetni, egy, egy jó kés
 hegynit egy, egy kalán Borban, vagy
 Etzetben éhomra bé kell adni. *vagy*: A'
 kőkény Fának a' gyökerét szárazd-meg,
 's tórd porrá, add innya, ha egyszer
 nem használ, többször-is. *vagy*: Végy
 három, vagy négy friss Tyuk tojás fe-
 jéret, és azt jó erőssen ólzve habarván,
 végy ismét annyi sópró t. get bort a'
 mennyi a' Tyuktojás fejére egygyutt,
 és ujjonnan ólzve kevervén erőssen, ab-
 ból vegyen minden nap három kalánnyál,
 Reggel, Délben, Este. *pr. vagy*: Az
 Uti-fenek a' magvát kell törni, 's hig
 Tyuk-tojásban azt gyakran innya. A'
 levelet pedig főzzek-meg vízben egy ka-
 lány

lány Arpával , és szonjúságtól azt igya a' beteg. Jó a' Mákot Mézben meg-pergelni , 's azt enni. *vagy* : A' főtt Len tsét valamennyire törjék - meg , 's keverjék egy kevés Mézben (lév nélkül kell meg-törni (azt egye.

Vér keléfről , és Emlő meg-kővesedéséről , 's Dagadásáról : Végy ó hájjat, Irós vaját . Bárány fagygyút , Szurkot , 's Viaszfát egy formán temperálva olvasztásék ófzve , 's vékony ruhán által szurván flastrom formán kennyék ruhára , 's azzal raggasdák , bizonyos orvofság. És ha a' völgyét (minek utánna meg-fakasztja) ki-vonnya , tfak azzal kell kötni, bé-is gyógyittya.

Vér Okádásról. A' Retket tisztítsd-meg szépen , 's reszeld-meg 's mézben add enni. *vagy* : Végy Etzetet, törtt Gyöm-bért , 's egy kis Mézet , add meg innya egyfzer egyfzer annyit , a' mennyi egy Dió-hajban fér.

Vér Pökés ellen : A' Centauriát, az az : Föld Epe fűvet főzd-meg vízben , 's azt add innya.

Vér pökés , és Vér vizellet ellen : Vedd vizét

vizét az Uti tűnek , 's azt igyad. El-
fzáradt embernek -is hasznos.

Vejztés ellen. Fetske fézket , termé-
ketlen Szedet levelet , és Borostyán -fa
levelet kell főzni a' maga vizelletében,
's azzal kell kótni. *vagy :* A' maga
Eméiztésével kell kótni. *pr.* Ha *Sebbel*
van vagy *Varral*, fzin Mézzel kend bé,
és annyira való veres Hagymát refzelly,
's két ruha közt kössed.

Vióla haszna: Főzd-meg vízben a' Vi-
olát , mézet tévén belé úgy kell inya:
Embernek izorulását el-rontya , hasát
meg-inuittya , Dagadást el-vészzen , Hi-
degtelefnek hévségét el-óltya , izomjúsá-
got meg ólt.

Vizketegről : Törd-meg a' Régi Dió-
nak a' bélét , tölts vaját reá, főzd-meg
jól , vefs Gálitz követ , és Temjént ,
azután Timsóval kénkövel egygyütt , és
tűznél kend véle jó melegén. Jó a' maga
vizelletében tenni törtt faletromot, melly
ha ófztan el-olvad , azzal mosla. *vagy :*
A' vad kaprot törd ószve ó hájban, vagy
hadd az hájban hogy forjon-meg , 's kend-
meg a' varrat véle. *vagy:* Káposzta lév-
ben

ben Tyúk Ganéjt, 's veres Hagymát kell meg-főzni, 's azzal egy néhányszor az egész Testét meg-mosni.

Vizellet meg-állásáról: A' melly kis Gyermekek vizellete meg áll, a' nyers Tyúk-tojásnak hartyájával vonnyák-bé a' szemérem Testét. *vagy:* A' Nagyokon, A' Szarkának agya velejét tegyék egy pohárban, öntsenek bort reá, adgyák meg-innya. *vagy:* Ha Férfi' Gunárnak, ha Afz-szony, Tojó Lúdnak a' szárnyából ki kell szedni a' Tollat, és a' Tollúból a' közép hartyátskákot ki huzván főzd-meg borban, 's add meg innya a' bort. *pr.* NB. Ha Lónak el áll a' vizellete, kenyérben kell tfinálni, azon hartyát, 's enni adni. *vagy:* A' zabot főzd-meg keményen, és főrózd-meg benne, meg-indúl. *vagy:* A' Földi Borza virágot főzd-meg borban, ('s akár vedd vizét, 's azt kell innya. Ez követ-is ront az Emberben) ha háromszor, négyszer él véle.

Vizellet nem tarthatásról: Tórd-meg a' Fekete retket, és tiszta ruhán által vedd vizét, 's tedd egy üvegben, tarsd melegen harmad napig, azután idd-meg. *vagy:*

Az Apró Bojtorjánynak vizét kell venni, és azt innya. *vagy*: Az Hársfát megégetvén, a' fzenét törje-meg, és borban éhomra igya-meg.

Víz kórságról. A' Fekete Retket meg kell reszelni, 's annak vizét gyenge ruhán által fatfarni. Az után Fenyő magot zsallyával, 's Isóppal egygyutt vízben főzni, és a' meg-főzés után a' Retek vizet belé tölteni, 's úgy innya. *pr. vagy*: A' Folyó vizen meg gyúlt habot Kóstával vagy egyéb efzközzel szedgyék-meg, és azzal a' Dagadást kennyék-bé, 's ha elszárad, újra vízont kennyék, és magával a' belső nedvességet ki-szíván el-szárasztja. *pr. vagy*: Szedgy Farkas ganéjt, Deszkán a' sütő kementzében száraszd-meg, 's törd-meg, és mint a' főt vizet jól főzd-meg, azután mikor meg száll, arról igyék, ki fog szépen belölle tisztulni. De mindenkor arról igyék valamikor innya kíván, és valamennyit kíván, és minek utánna megindittya kevesebbet igyék. *vagy*: A' Fejér Mályvának gyökerét meg-kell főzni Téjben, kalánnyal Estve, 's Reggel azt hőrpöllye. *vagy*: A' Veres káposztának a' gyö-

a' gyökerét mézes vízben kell tenni, 's azt innya adni. *vagy*: A' Bárány Úrmót kell ketske Tájben meg-áztatni, annak a' levét innya kétszer, kétszer napjában. *vagy*: A' veres Hagyma magnak szárából (meg főzvé) tfinály fördöt, abban egy-néhány-szor förödgyön-meg. Ha pedig dagadással vagyon : A' Nyir-fa, és Kőrös-fa leveleit főzd-meg vízben, kilentszer förözd-meg, meg-gyógyúl. *vagy*: A' Tífukának gyomrában, a' melly Halat találsz, ki vévén szárazd-meg, és porrá törvén vízben, egy egy kés hegynit adgy-bé innya. *vagy*: A' kék vagy-is Fodor Káposztának a' levele közepén lévő vastag inat vékonyra vágván, terits le egy lepedöt, 's ragd-bé azon levéllel, és hanyat fektesd rá a' beteget meztelen, 's fellyúl ragd-bé a' mellyét-is, és minden Tagját, 's vard-bé, és egész Éttzaka, vagy egész nap hadd úgy, 's azután vedd-le, és újjobban azt tfelekedvén egy-néhány-szor, egy hétre meg-gyógyúl, de az alatt főzni-is kell, és a' levét véle itatni. *pr.* NB. Ha pedig mig tfak a' lábán térdig ment fel, veres Borban főzz Fenyő magot, 's gyenge ruhával mosogasd, és ugyan azon

ruhával kösd, és fellyebb né erefzti, 's meggyógyítja. *vagy*: Vedd A' Medve Épét, 's ebből kés hegyen, mint egy Bors szem, tégy egy kisdéd pohárban, reá töltvén mennél erősebb sepró Éget bort, 's azt igya minden nap háromszor; egy hét alatt akár mint el-dagadot, 's el eset-is, ha életre való, meg-gyógyul. *vagy*: A' Berlinget, melly Télben, 's Nyárban zöld, és a' földön el-foly, honnét némellyek folyó fűnek-is hiják, főzd meg, 's tünálly fördöt belőlle, 's abban egy néhányszor förözd-meg. Ha pedig a' Beteget le nem vehetni az ágyról, melegen azzal mofsák, 's ruhát-is belé mártván, azzal borongafsák, 's ha meg-szárad, nedvesítsék: 's nem árt a' fuvét-is reá kötni. Jó a' Majoránnát-is Borban, vagy Vizben főzni, 's a' levét innya. *vagy*: A' Földi Borzának, vagy Bodzának Borban a' gyökerét főzd-meg, és egy egy kis pohárkával gyakorta igyad Keggel, 's Estve, nyilvánással meggyógyítja a' viz korságot.